

Nr. 4 ♦ december 2006 ♦ 34. årg.

Søravnen

DANSK ORNITOLOGISK FORENING
LOKALAFDELINGEN I
ÅRHUS AMT

Ornitologisk dækning af Århus Amt
DOF 100 år

Dansk Ornitologisk Forening

Fuglenes Hus
Vesterbrogade 138-140
1620 København V
Tlf.: 33 31 44 04
Fax: 33 31 24 35

www.dof.dk
dof@dof.dk

Giro: 7 00 08 39

DOF er en landsforening for fugleinteresserede og fuglebeskyttelse med afdelinger over hele Danmark. Foreningen er stiftet i 1906.

Foreningens formål er at fremme kendskabet til og interessen for fugle og at virke til beskyttelse først og fremmest af den danske fuglefauna. Dette formål søges fremmet blandt andet ved afholdelse af møder og ekskursioner, udgivelse af et tidsskrift og andre publikationer, samt ved at arbejde for at forbedre fuglenes livsvilkår.

DOF tager del i flere aktiviteter, både i Danmark og internationalt. Fugleværnsfonden ejer og driver en række danske fuglereservater og arbejder desuden for international fuglebeskyttelse. DOF er den danske afdeling af BirdLife International.

Som medlem modtager man gratis Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift (DOFT) (2-4 hæfter pr. år) samt bladene Fugle og Natur (4 hæfter pr. år) og Fugle i Felten (4 hæfter pr. år).

Årlige kontingenter:

Husstandsmedlemskab	495 kr.
Kernemedlem	375 kr.
Junior (u. 18 år)	185 kr.
Medlem (tidl. støttemedlem)	250 kr.

Lokalafdelingen i Århus Amt

Naturcenter Sølyst
Louisevej 100
8220 Brabrand
Giro: 551 0961 (reg.nr. 1551)

www.dofaarhus.dk

DOF Århus står for alle lokale arrangementer, og alle DOF-medlemmer kan frit deltage i afdelingens møder og ekskursioner.

På sidste side finder du en liste over lokalafdelingens bestyrelsesmedlemmer og de kontaktpersoner, der repræsenterer de forskellige udvalg og interessegrupper.

Søravnen

Ansvh. redaktør
Andreas Winding
Bogfinkevej 2,
8654 Bryrup
Tlf. 21781370
soravnen@dofaarhus.dk

Spalterredaktører
Nyheder og aktuelt: Peter Lange
Fra Felten: Morten DD Hansen
Ture og Møder: Ole Jensen

Øvrige
Aage Mogensen (DTP)

E-mail
soravnen@dofaarhus.dk

34. årgang
Nr. 4, december 2006
ISSN 0900-1832

Søravnen er lokalafdelingens blad, og det udsendes 4 gange årligt til alle medlemmer i Århus amt. Medlemmer udenfor amtet kan tegne abonnement på bladet for kun 75 kr. pr. år.

Artikler til Søravnen sendes som vedhæftet worddokument til ansvh. redaktør på adr. soravnen@dofaarhus.dk

Eventuelt tilknyttede digitale billeder må gerne sendes separat, da det letter den videre bearbejdning. Hvis der indsendes originale tegninger, fotos eller lignende, der ønskes returneret, bedes det bemærket ved fremsendelsen.

Søravnen redigeres i PageMaker 7.0 for Windows og trykkes på genbrugspapir.

Annoncepriser:

Hel side:
kr. 350,-/nr eller kr. 1.200,-/år

Halv side:
kr. 200,-/nr eller kr. 600,-/år

Søravnens kalender:

Nr.	Deadline	Udk. ca.
1	1. feb.	15. marts
2	1. maj	15. juni
3	1. aug.	15. sept.
4	1. nov.	15. dec.

DOF Århus.

Alting har en ende, selv Lokalfdelingen for Århus Amt, som vi har kendt det i ca. 34 år. Det er ganske vist ikke de helt store omvæltninger (inden for DOF), der kommer til at ske det næste års tid, men lokalafdelingen berøres alligevel lidt på flere fronter. Først og fremmest skifter vi navn - som overskriften her viser, men grænserne slår også et par nye sving. Mere om dét inde i bladet.

Efter oprettelsen af de to meget velbesøgte engsøer, Årslev og Vorup, har vi som bekendt siden sidst fået endnu én i rækken, nemlig Egå Engsø. Fuglene kvitterede med det samme - og strømmede til! De op mod 400 sangsvaner og tusindtallige ænder er intet mindre end fantastisk på så kort tid. De måtte dog alle på bedrøvelig vis rømme deres nye fristed for en tid, da 5 kajakroere fik lyst til at se nærmere på hver en afkrog af den nye sø. Uanset dette, må den nye engsø allerede siges at være en ubetinget succes for både fuglene og os. Tag nu endelig ud og nyd det.

Jubilæumsåret lakker mod enden, og en reform står for døren. Alle forsøger at holde tungen lige i munden og kikkerten for begge øjne, for vi må alle hjælpes ad, hvis fuglene og naturen ikke skal glemmes i skyndingen.

Med bedste ønsker til jer alle om en god juleand og et godt nyt fugleår.

Andreas Winding

INDHOLD

	Nyheder og aktuelt	4
	Fra felten	7
	Fra fuglekigger til ornitolog	8
	Projekt Rørhøg søger hjælp	9
	Der var en, der var to, der var	9
	Den ornitologiske dækning af Århus Amt	10
	Tip en udviklingstendens	19
	100 arter på en dag	20
	Inden næste	22
	Nyt fra Stubbe Sø – Fugleværnsfondens areal	24
	Lidt om DOF	25
	Registrering af fugledata i Århus Amt	28
	Generalforsamling	29
	Stortur til NØ-Skåne i Pinsen	30
	Kalender	31
	Hvem er hvem	35
Illustrationer		
Tegninger:		
Jens Overgaard Christensen: forside, side 28		
Fotos:		
Klaus Mortensen: side 6, 22		
Lærke Øvlisen: side 21		
Hanne Øvlisen: side 24		

NY & NAKTUELT

Af Peter Lange

E DOFs nye struktur

Efter nytår vil der naturligvis ske visse ændringer i foreningens struktur, da DOF's opdeling er baseret på amtsgrænserne og amterne jo som bekendt nedlægges.

D Muligheden for strukturændringer, herunder ændringer i lokalafdelingerne, har været drøftet i DOFs repræsentantskab igennem de seneste to år, og på mødet i foråret 2006 blev det besluttet, at DOFs nuværende opdeling i lokalafdelinger fortsætter stort set uændret indtil videre. Det blev samtidig besluttet, at navnet på vores lokalafdeling efter 1/1 2007 vil være ÅRHUS LOKALAFDELING, i daglig tale DOF Århus.

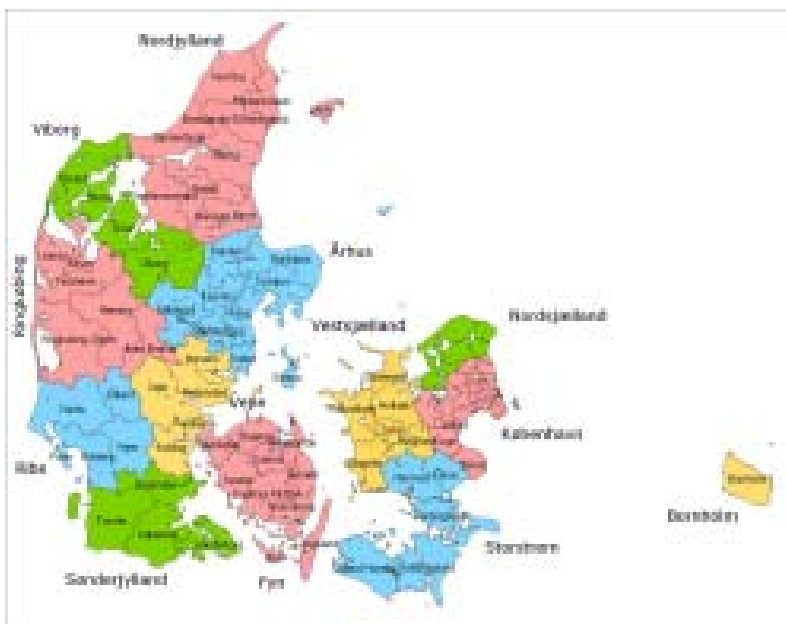
E

I Jylland vil der kun ske de nødvendige justeringer, således at der tages højde for de nye storkommuner. For at sikre at alle medlemmer indenfor samme kommune også

R

hører til samme lokalafdeling, vil visse medlemmer derfor blive overført fra en lokalafdeling til en anden.

Kort med de nye kommuner og DOFs lokalafdelinger, som de er besluttet af repræsentantskabet:

Bemærk: Kortet viser fordelingen af kommuner i DOFs lokalafdelinger, men kortet er ikke helt præcist mht. de nye kommunegrænser.

Således vil vi i Århus Lokalafdeling skulle afgive nogle få medlemmer mod nord hvor hovedparten af den nuværende Mariager Kommune overgår til den nye Mariagerfjord Kommune, som hører under DOF Nordjylland, og samtidig vil vi få nogle nye medlemmer fra den nuværende Viborg Amt Lokalafdeling, hvorfra Hvorslev og Kjellerup Kommune overføres til Århus lokalafdeling, idet disse kommuner fremover bliver en del af hhv. Favrskov og Silkeborg Kommune. Ligeledes overgår Voerladegård sogn, nu Brædstrup Kommune (nu DOF Vejle Amt), fra 1/1 2007 til Skanderborg Kommune, som hører under DOF Århus.

Den største forandring sker dog i første omgang i vores kontakter til de offentlige myndigheder, idet det meste af sagsbehandlingen vedrørende naturen overgår fra amtet til kommunerne. Fra at have en samarbejdspartner i spørgsmål om natur- og fuglebeskyttelse skal vi nu til at have kontakt til samtlige kommuner indenfor vores lokalområde. Staten/Miljøministeriet får en ny rolle som første instans og tilsynsmyndighed i visse sager, og de 5 nye regioner skal udover sygehusadministration også varetage en væsentlig del af jordforureningsområdet. Statens miljøopgaver bliver fysisk placeret i 7 nye lokale miljøcentre i Ålborg, Århus, Ringkøbing, Ribe, Odense/Fåborg, Roskilde og Nykøbing Falster.

Klagesystemet ændres også; Miljøministeriets rolle som klagemyndighed ophæves, og klagesagerne overflyttes til Miljøklagenævnet og Naturklagenævnet, der således bliver anden og sidste administrative klageinstans.

Kommunalreformen betyder, at der sker ændringer af i alt 23 love og ca. 150 bekendtgørelser inden for Miljøministeriets ressortområde.

Naturbeskyttelse efter 1/1 2007 – hvem gør hvad?

Kommuner:

- Alle tilladelser til vandindvindinger og grundvandssænkninger efter kap. 4-6
- Udarbejdelse af regulativer og opkrævning af gebyrer efter kap. 9
- Registrering og administration af § 3 beskyttede naturtyper (søer, vandløb, heder, moser, strandenge m.v.), herunder dispensationer, kap. 2
- Administration af Natura 2000-områder, kap. 2
- Administration af bygge- og beskyttelseslinjer ved søer, åer, fortidsminder m.v., kap. 2
- Administration af regler om offentlig adgang, friluftsreklamer m.v., kap. 3 og 4
- Gennemførelse af naturpleje af beskyttede og fredede arealer, kap. 7
- Tilsyn og håndhævelse, kap. 11.

Staten:

- Udarbejde vandplaner for vandløb, søer, hav og grundvand
- Udarbejde Natura 2000-planer for de internationale naturbeskyttelsesområder
- Overvågning af vandområder og natur
- Administrere strandbeskyttelseslinje
- Generel naturovervågning, kap. 9
- Sekretariat for fredningsnævnene
- Færdiggøre de største Vandmiljøplan II-projekter.

Hvad gør DOF Århus?

Her i lokalafdelingen forsøger vi at etablere et netværk af personer eller persongrupper i hver enkelt kommune, som vil påtage sig opgaven med at holde kontakten mellem kommunerne og DOF, herunder at modtage post fra kommunen, og vurdere de afgørelser kommunen træffer inden for natur og miljø. Alt sammen naturligvis i samarbejde med lokalbestyrelsen og vores fredningsudvalg. Omkring nytår skriver vi et brev til alle de nye kommuner, hvor vi præsenterer vores forening, samt beder om aktindsigt i relevante sager. Vi vil også opfordre kommunerne til at oprette grønne råd, hvor DOF selvfølgelig skal have en plads!

På mødet d. 31/10 2006 mødte omkring 20 personer op, og vi fik en god drøftelse af opgaverne og en række personer meldte sig til at være lokale kontaktpersoner. Derfor kan vi nu præsentere den første foreløbige oversigt over foreningens kontaktpersoner i de nye kommuner:

KOMMUNE	DOFs KONTAKTPERSON
Århus	Lokalbestyrelsen
Odder	?
Skanderborg	Peter Lange
Silkeborg	Andreas Winding
Favrskov	Peter Hjeds/Svend Møller Jensen
Syddjurs	Joy Klein
Norddjurs	Jens Bonde
Randers	Lars Tom-Petersen
Samsø	Mogens Wedel-Heinen

Det er vores håb, at der med tiden vil opstå lokalgrupper i de fleste kommuner. Lokalgrupperne kan arbejde med at arrangere lokale ture og møder, samt naturpolitik m.m. Er du interesseret? – så kontakt lokalbestyrelsen. En anden ting vi skal have taget fat på efter kommunalreformen, er en tilpasning af vores vedtægter for lokalafdelingen. Disse refererer i øjeblikket direkte til amtsgrænserne og må derfor ændres, således at de er i overensstemmelse med den nye inddeling af Danmark. Ændringen af lokalafdelingens vedtægter kan dog først ske, når DOFs vedtægter er ændret, hvilket vil ske i løbet af 2007. Det betyder, at de medlemmer, der skal skifte lokalafdeling, vil fortsætte under deres nuværende lokalafdeling indtil videre. Formentlig vil ændringerne først træde i kraft for medlemmerne i sidste halvdel af 2007 eller begyndelsen af 2008. Der er således nok at tage fat på, både for lokalbestyrelsen og alle medlemmerne, så kunne du tænke dig at deltage i en eller flere af aktiviteterne, så er det bare at møde op på turene, til et af møderne, eller kontakte lokalbestyrelsen.

Islandsk Ryle. Foto: Klaus Mortensen

Fra Felten

Af Morten DD Hansen

Velkommen til en spritny Fra Felten, som denne gang tager efteråret i nærmere øjesyn – et efterår, som i bearbejderens øjne stod helt i Anholts tegn. Sjældent har Århus Amt på efterårstrækket stukket næsen så langt frem, hvad rovfugle angår, og det var lige før, at selv meriterede træksteder som Sønderho og Dovns Klint måtte strække våben. Mere af den slags næste år, tak. Ellers fralægger bearbejderen sig sædvanen tro ethvert ansvar; det er rigtig mange obs., der skal pløjes igennem (og tak for det!), men det er kun i lokalrapporten, at det sker systematisk og uden subjektiv skelen til, hvad der synes interessant.

Det blev til hele 3 **islommer**, som alle kom forbi Fornæs, hhv. 28/10 2 og 29/10 1. Der lader generelt til at blive flere af disse omkringflyvende lokummer, eller også er folk bare mere opmærksomme. **Nordisk lappedykker** blev set 10/10 Øster Hedekrog. **Mallemuk** er jo sjælden, så vi tager lige 26/10 1 N Gallohaven og 14/11 3 N Fornæs med i købet. **Sodfarvet skråpe** skuffede lidt med kun to obs. fra Gallohaven: 21/9 1 N og 9/10 3 N. Hele 5 **store stormsvale** trak syd i læ af Fornæs i blæsevejret den 27/10.

Alt under 100 **suler** er en skandale, så heldigvis blev det til 14/10 173 Anholt, 22/10 110 Gjerrild Nordstrand, 23/10 133 Anholt, 27/10 235 Fornæs og 161 Anholt amt endelig 28/10 219 Fornæs. Et par **hvide storke** huserede i Vorup Enge 6-9/10, og formentlig to andre fugle sås 8/10 2 Hinnerup og 9/10 2 Kasted Mose. En **skestork** holdt til på vaden øst for Bønnerup Strand 19/9-8/10. Nåda.

Op til 19 **pibesvaner** tog vel imod Egå Engsø i begyndelsen af november. 16/10 sås 29 **kortnæbbede gæs** trække V over Nordby. Der var pænt med trækkende **blisgæs**, flest på Store Gåsedag 29/10 78 Fornæs, hvor der også sås 1420 **grågæs**. 16/9 trak intet mindre end 3800 **pibeænder** forbi Kysing Næs! **Knarand** toppede med 11/10 21 Vorup Enge. **Rødhovedet and** er et rigtigt lokalhit, og mange kiggede forbi efter en han i eklipsedragt i Skanderborg Lillesø og Sortesø i perioden 14/10-10/11.

Hvæpsevågerne havde en kanon ynglesucces, og der blev set mange trækkende 1k-fugle, flest 21/9 8 S Feldballe. **Sort glente** imponerede med 4 efterårsfugle: 1/8 1 Skivholme, 2/8 1 S Feldballe, 22/8 1 Ålsrode og 15/10 1 NØ Skanderborg Sø. Der var vildt mange trækkende **røde glenter** i Feldballe, således sås 10/10 10 V (heraf 7 i flok) og 13/10 22 V (heraf 17 i flok!). To adulte **havørne** fouragerede ved Mariager Fjord 7/10, og samme dag også to yngre fugle ved Skanderborg Sø. Ellers bemærkes 15/10 2 Fogstrup, 11-14/11 2 Salten Langsø.

Blå kærhøg gik helt amok i østenvinden med 188 fugle, således 25/9 13 Anholt, 11/10 22 S på to timer (!) Anholt og samme dag 7 Vesborg Fyr, men også Feldballe forsøgte at være med: 13/10 5 SV er mange på en indlandslokalitet.

En **steppehøg** han sås og fotograferedes 2/9 Demstrup Vase. Fedt. **Spurvehøg** gjorde det rigtig pænt på Anholt med max. 25/9 55.

Kongeørnene har åbenbart slået sig ned i området mellem Randers og Mariager Fjorde, idet der fast ses 1-2 fugle, mens **fiskeørn** toppede med 6 trækkende over Feldballe 26/8.

Falketrækket var i særklasse, bl.a. sås på Anholt næsten 500 **tårnfalke** (max. 23/9 76), 37 **lærkefalke** (max. 16/9 12 og 25/9 10), 140 **dværgfalke** (max. 23/9 17 og 24/9 16) og endelig 11 **vandrefalke** (max. 23/9 4). Når man tager i betragtning, at der langt fra var fuld dækning, er det helt ekstreme tal! Bemærkes skal også **tårnfalk** 5/9 25 V og 28/9 23 S Øer.

Ni **traner** trak over Anholt 11/10. Et rigtigt lokalhit var **pomeransfugl** med 7/9 2 Karlby Klint. Der er efterhånden et mønster i forekomsten, der tyder på, at NØ-Djursland huser en fast lille rasteplass for pomserne. De vidtstrakte marker deroppe er jo oplagte til arten. 14/11 sås 11 fouragerende (!) **skovsnepper** på Anholt. **Islandsk stor kobbersneppe** sås 29/10 Sødriugholm. En enkelt **storkjove** sås 14/11 Fornæs. Sammesteds en gammel **sorthovedet måge** 5/11 samt en ungfugl 7/11.

Rovterner sås sædvanen tro ved Årslev Engso 17+22/8. 13/8 blev 5 **sortterner** noteret ved Vorup Engso. Flest **søkonger** sås 28/10 Fornæs med 28, og lokaliteten tog også for sig af **lunderne** med 22/9 1, 28/10 2 og 7/11 1.

62 **hulduer** rastede ved Vesborg Fyr 13/10.

28/10 sås 2 indtrækkende **mosehornugler** ved Fornæs og 4/11 1 sammesteds. En **storpiber** trak smukt forbi Vesborg Fyr 11/10.

24/9 sås 225 trækkende **skovpibere** på Anholt, hvilket er sent. Så er en **rødstrubet piber** og 10 trækkende **bjergvipstjerter** på øen d. 24/9 næsten mere normalt! 2/10 rastede 400 **sangdrosler** på Anholt, og max. af **vindrossel** blev 26/10 1050 Feldballe.

En ung **høgesanger** blev lusket i et småfuglefyldt krat ved Sødriugholm 27/8. Der var tilløb til lidt **skovskader** på vandring sidst i september, flest blev 26/9 83 S Eskeplet. Eneste **nøddekrige** var 30/9 Skanderborg. 1/10 trak 12850 **bogfinker** over Anholt. Der sås i alt 6 **lapværlinger**, nemlig 1/10 Sødriugholm, 3/10 2 V Øer, 16/10 2 Anholt samt 22/10 Eskeplet. 542 trækkende **rørspurve** ved Øer d. 28/9 er pænt mange for amtet.

Det var de sparsomme ord. Nu er det vinter, og skal vi ikke forsøge at lave en sjælden drossel på et foderbræt i omegnen? Det kunne da være gevaldig sjovt!

Fra fuglekigger til ornitolog

v/ *Peter Lange*

Fuglekursus for nye medlemmer af DOF og andre nye fugleinteresserede

Vi arbejder i øjeblikket med at planlægge dette kursus. Pris og datoer kendes derfor ikke endnu, men prisen forventes at havne et sted mellem 300 og 500 kr.

Startdato bliver i løbet af marts. Følg med på www.dofaarhus.dk. Kurset vil også blive annonceret i bladet Fugle og Natur samt på vores mailliste.

Vil du lære sangdroslens sang at kende? – Og rødhalsens? Hvornår trækker fuglene? - Og hvorhen? Kan man se en ørn i Århus? Hvordan tæller man fuglene? Går du og undres over, hvad tallene på kikkerten betyder? - Og er du stadig ét stort spørgsmålstegn, når de andre snakker om yngledragt, DOFbasen og invasionsfugle? Så kom med på begynder-fuglekursus i foråret!

Kurset vil både være en introduktion til kendetegn og sang hos de almindelige fugle, men også til DOF, vores aktiviteter, og hvad der rører sig blandt fuglekiggerne. Kurset foregår over 5 aftener, første gang d. ?? .03.07 og herefter hveranden uge. Desuden vil der i løbet af kurset blive mulighed for at deltage i nogle ekskursioner til gode fuglesteder i omegnen af Århus. Tid og sted for disse aftales blandt deltagerne i løbet af kurset. Undervisere vil være aktive fra DOF Århus.

Udover kursusgebyr vil der være lidt udgifter til kørsel ved ekskursionerne, som deltagerne selv skal betale. Kørslen foregår i deltagernes egne biler og/eller i minibusser.

Kontakt vedr. kurset: lokalbestyrelsen v. Peter Lange (se adr. på bladets omslag).

Projekt Rørhøg søger hjælp

v/ Jørgen Terp Laursen

I Søravnen nr. 3 2005 beskrev jeg baggrunden for planen og de foreløbige resultater af Projekt Rørhøg i Århus Amt. Projektet, der laves i samarbejde med DOFs Rovfuglegruppe, fortsætter i 2006 og fremover. Skal vi sikre et optimalt resultat, kan det ikke gøres uden hjælp og bidrag fra andre ornitologer.

Projektet har til formål at kortlægge følgende:

1. Ynglebestand og bestandsudvikling.
2. Udbredelse – også på øerne (Anholt, Samsø, Tunø).
3. Ynglelokaliteternes stabilitet som ynglested for arten.
4. Biotopvalg (rørskov, mose, agerland, kornmark, frøgræsmark etc.).
5. Trusler.

Oplysninger om ynglende rørhøg i Århus Amt fra og med 1999 sendes venligst til undertegnede.

Jørgen Terp Laursen, Engdalsvej 81b, 8220 Brabrand, 86 26 12 96, jtl@kirkeugle.dk

Der var en, der var to, der var....

v/ Ole Jensen

Her fra DOFs side vil vi nu ikke længere stå tilbage for diverse ugeblade, som jo traditionelt omkring juletid lokker med forskellige slankekur.

DOFs tilbud i denne henseende består af en eller flere raske gåture på 3-6 km.

For at de utrænede også kan være med, foregår turene i intervaller af 3-400 m ad gangen, afbrudt af 5 minutters hvilepause.

Som nogen nok nu har gættet, er der tale om et tilbud om at deltage i DOFs punkttællinger, som jo for vintertællingernes vedkommende skal gennemføres her mellem d. 20. december og 20. januar.

Du kan altså, når dette blad udsendes, stadig nå at tilmelde dig.

Det med det utrænede gælder for så vidt også for fuglebestemmelsen. Her behøver man ikke være ekspert og kunne bestemme alle de svære arter. Punkttællingerne drejer sig netop om at tælle alle de mest almindelige arter, og giver derfor mulighed også for de uøvede for at være med.

Samtidig er punkttællingsprogrammet nok et af de vigtigste i DOF-regi, da dette er den eneste metode til at holde øje med bestandssvingninger hos en lang række af vore almindelige fugle.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Ole Jensen, tlf. 8628 5614, e-mail: ofj@ofj.dk hvor tilmelding også kan ske, eller på DOFs hjemmeside www.dof.dk under projekter.

Den ornitologiske dækning af Århus Amt

af Ole Lilleør, Rapportgruppen

Hvert år, når Rapportgruppen går i gang med at udarbejde den næste udgave af Fugle i Århus Amt, rejser der sig altid det samme spørgsmål: *Hvilken overensstemmelse er der mellem den geografiske fordeling af de indkomne observationer og fuglenes faktiske fordeling i amtet?*

Svaret er naturligvis ikke enkelt. Vi fuglekiggere søger jo gerne til områder, hvor vi har en forventning om at finde mange og/eller særligt interessante fugle. Nogle af os har måske en forkærlighed for en bestemt lokalitet – fordi det er tæt på, hvor vi bor, fordi vi er kommet der siden barnsben, eller måske fordi vi har den for os selv.

Vi er heller ikke alle lige flittige til at indtaste i DOFbasen. Nogle indrapporterer kun, hvad de finder allervigtigst, andre indrapporterer alt med fjer på, og nogle har interesse for bestemte arter og indrapporterer særligt flittigt disse. Spurve, måger og kragefugle er eksempler på artsgrupper, der ofte svigtes, når der skal skrives i notesbogen. Endelig er vi også mere i felten på visse tider af året end andre.

Jeg vil i det følgende prøve at identificere ”hot spots” og især ”cold spots” i det ornitologiske landkort over Århus Amt. Endvidere præsenteres lidt statistik over indrapporteringerne.

Denne undersøgelse

Grundlaget er en analyse af alle indrapporteringer i Århus Amt til DOFbasen i perioden 2002-2005. Observationerne er blevet opdelt efter kommune, men for at opnå et mere nuanceret billede er de fleste kommuner blevet videre opdelt i mindre enheder (modsat tidens tendens). Dele af Grenå og Nørredjurs Kommuner er dog blevet samlet i ét område: Nordøstdjursland. I alt er amtet blevet inddelt i 62 distrikter. DOFbasens arts- og lokalitetsnumre har dannet basis for videre bearbejdning. Observationer af ubestemte arter, hybrider og burfugle er frasorteret; racer er underlagt arten. Ligeledes er obs fra havområder og uspecificerede lokaliteter frasorteret.

En del af resultaterne præsenteres ved hjælp af amtskort, hvor den ornitologiske aktivitet i de enkelte distrikter er vurderet på en skala fra 1 til 4 – jo mørkere farve, desto bedre dækning. Det må understreges, at der er tale om en relativ skala. For hvad er en god dækning? Efter klassisk fuglestationspraksis kunne man hævde, at det er en optælling i hver femdagesperiode, men det kan ingen af de 62 distrikter leve op til. I stedet beskriver denne undersøgelse først og

fremmest *variationen* i den ornitologiske aktivitet i amtet. Kortene er alle lavet således, at de dårligst dækkede distrikter udgør 25-30% og de bedste distrikter 8-10%.

Lidt ”rå” statistik

Ornitologerne i Århus Amt er flittige! Over den fireårige periode har omkring 400 bidragsydere (initialer) til DOFbasen indrapporteret mere end 9,4 millioner fugle fordelt på cirka 300 arter og 170.000 observationer (tallene kan inkludere gengangere)! Der er selvfølgelig nogle, der er hovedaktionærer i denne præstation. De ti flittigste bidragsydere står samlet for 44% af observationerne (Tabel 1), flot indsats! Af Tabel 2 fremgår det også, at det især er vandfugle og rovfugle, der indrapporteres.

I den aktuelle sammenhæng er især Tabel 3 interessant. Årslev Engsø er en klar ”hitter” blandt amtets fuglekiggere. Sødringholm Strand udmærker sig i Tabel 3A og 3B, men er fraværende i 3C, hvilket viser, at lokaliteten er underbesøgt. Brabrand Sø har et omvendt ”problem”: Der er nok af besøg, men det udmønter sig ikke i store nok fugletal til at komme i top ti.

Observatører	Poster	Fugle	Poster
Mogens Wedel-Heinen (MWH)	18.338	Musvåge	4.475
Lars Tom-Petersen (LTP)	11.105	Vibe	3.020
Henning Lykke Larsen (HLL)	11.084	Gråand	2.996
Henrik Stenholt (HST)	5.541	Grågås	2.864
Jens Peter Lomholt (JPL)	5.454	Knopsvane	2.583
Peter Lange (PLA)	5.299	Rødben	2.506
Benny Kristensen (BKR)	5.188	Sangsvane	2.492
Svend Dybkjær (SDy)	5.035	Fiskehejre	2.434
Thorkil Brandt (TBR)	4.833	Gravand	2.429
Morten D.D. Hansen (DD)	4.664	Rørhøg	2.284

Table 1. De 10 observatører med flest dataposter.

Table 2. De 10 fuglearter med flest dataposter.

Vorup Engsø er endnu så ung en lokalitet, at der ikke har været besøg nok til, at den indgår i 3C. Marselisborg Skov er en overraskelse i 3B, men det skyldes store forekomster af Kvækerfinker. 3C rummer også overraskende lokaliteter, men er givetvis steder med særligt aktive lokale ornitologer.

Stavns Fjord på Samsø er nok underrepræsenteret i tabellen. Den er i DOFbasen opdelt i en stribe underlokaliteter. Hvis de alle lægges sammen (dog temmelig stort område) fås samlet godt 10.000 observationer af 370.000 fugle på mere end 1000 datoer – altså et helt klart topområde! Sødringholm Strand, Eskeplet og Mellempoldene har et lignende problem. Samlet fås godt 9000 observationer af 1,2 millioner fugle på 329 dage, altså en klar toplokalitet, men stadig noget underbesøgt mht. datoer. Alrø (14-15 lokalitetsnumre) kan samlet også placere sig pænt. Derimod kan hverken Norsminde- eller Gjerrild-området være med i toppen.

A. Dataposter		B. Fugleantal		C. Obsdatoer	
Årslev Enge/Engsø	20.964	Marselisborg Skov	1.254.938	Årslev Enge/Engsø	740
Vorup Enge/Engsø	5.734	Sødringholm Strand	722.961	Århus Havn	505
Sødringholm Strand	5.180	Årslev Enge/Engsø	607.403	Ballen/Østerløkken	432
Århus Havn	4.789	Fornæs	410.135	Hesselholm	426
Brabrand Sø	4.212	Eskeplet	255.474	Feldballe	412
Issehoved	3.492	Vorup Enge/Engsø	248.283	Langør	409
Fornæs	2.952	Mellempoldene	246.647	Bryrup	404
Eskeplet	2.680	Moesgård Strand	240.725	Brabrand Sø	586
Barnekold	2.588	Kolindsund, Midtdj.	230.054	Strandkær/Molslab.	357
Bjerregrav Mose	2.402	Århus Havn	208.063	Ryomgård	343

Table 3. De 10 lokaliteter med hhv. flest dataposter (A), flest fugle (B) og flest obsdage (C). Århus Havn og Brabrand Sø er inkl. underlokaliteter.

Fuglefolk og observationer

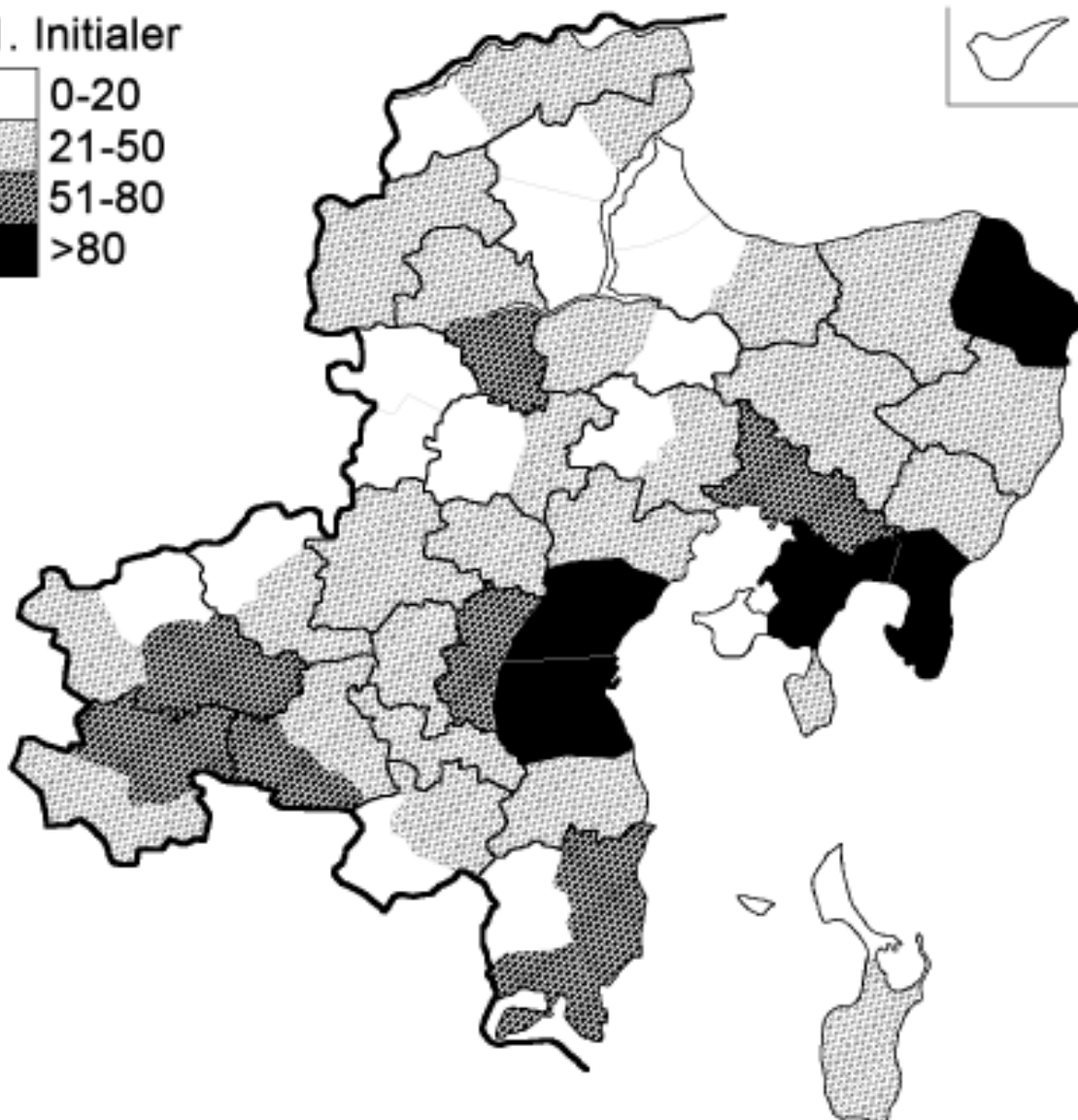
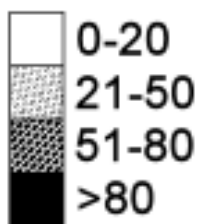
Kort 1 viser tætheden af bidragydere (ikke deres bopæl, men hvor de har bidraget med obs), mens Kort 2 illustrerer antal observationer. De to kort ligner ikke overraskende hinanden. Tilstedeværelsen af fuglefolk og observationer er jo uløseligt knyttet sammen.

Der er indiskutabelt flest aktive fuglefolk i Århusområdet med over 200 bidragydere i det mest koncentrerede distrikt. Det skyldes en kombination af, at der bor mange fugleinteresserede i byen, og at Brabrand Sø/Årslev Enge tiltrækker rigtig mange fuglefolk. Men ellers har topdistrikterne typisk 80-100 bidragydere. Rønne/Mols-distrikterne overrasker positivt, men mon ikke Danmarks

Miljøundersøgelser og Molslaboratoriet har en finger med i spillet her? Den Hvidhalsede Fluesnapper i 2003 tiltrak mange folk til Mols. Uden den ville der rundt regnet have været 25% færre bidragydere på Mols. Ved Randers er skabelsen af Vorup Eng sø blevet en rigtig publikumsmagnet.

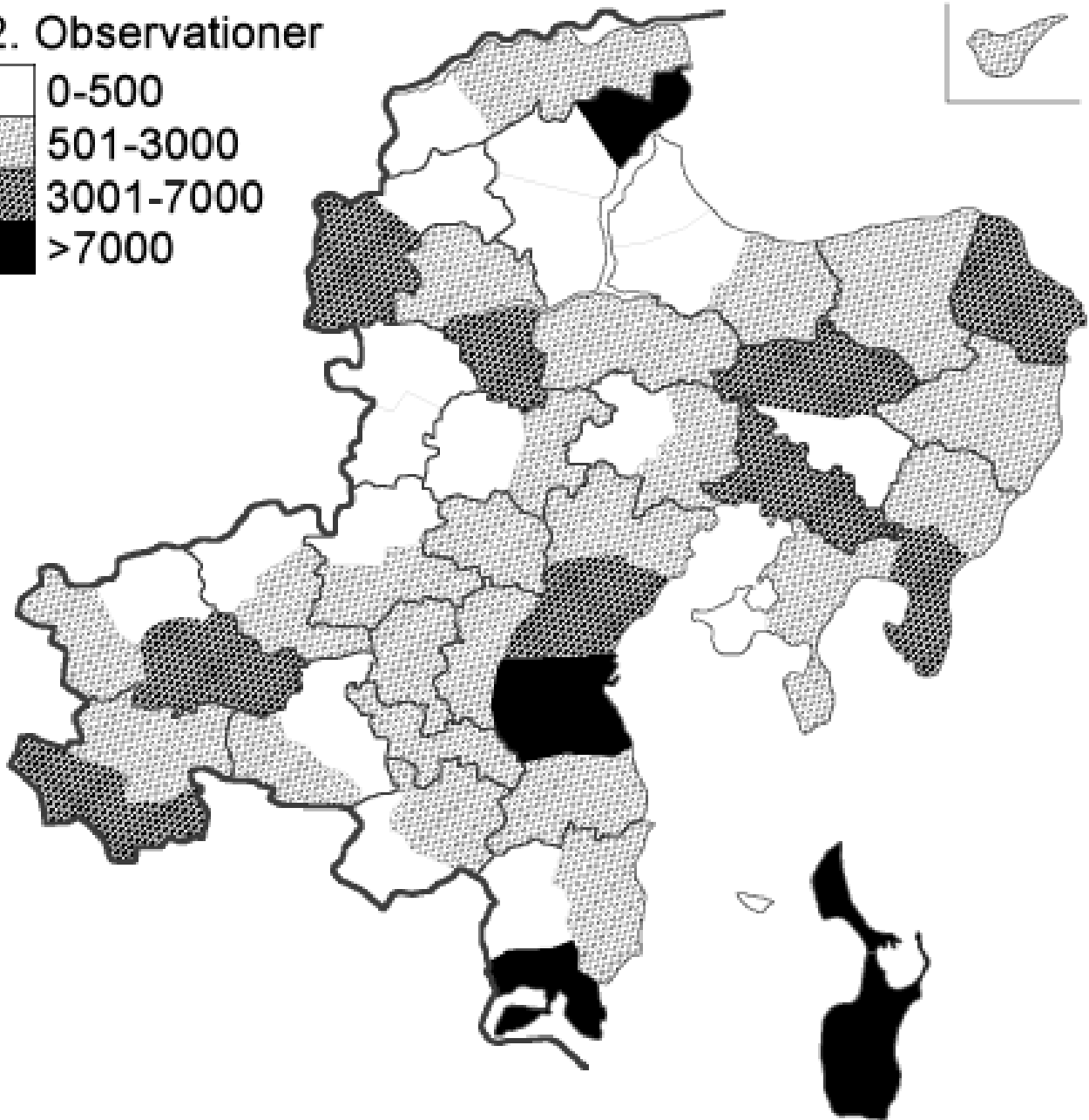
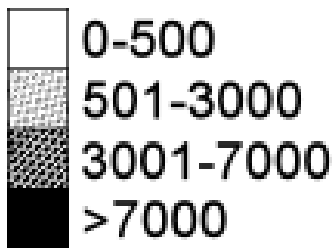
Overordnet viser kortene, at det er de (bynære) gode fuglelokaliteter og den smukke natur, der tiltrækker flest ornitologer. Set i det lys er udmundingerne af Randers- og Mariager Fjorde påfaldende underbesøgte. Det samme gælder, knap så overraskende, amtets øer. Færrest bidragydere har Tunø og den vestlige del af Rosenholm Kommune (blot seks bidragydere på fire år!).

1. Initialer

Kort 1. Antal bidragydere i perioden 2002-2005

2. Observationer

Kort 2. Antal observationer i perioden 2002-2005.

Hvad Samsø mangler i besøgstal kompenseres rigeligt af den ornitologiske aktivitet blandt de få fuglefolk på øen. Kort 2 viser, at Samsø er med helt i toppen, hvad angår antal observationer; samlet foreligger der ca. 25.000 obs herfra. De få ornitologer ved Sødtringholm bidrager også godt. Det er dog igen et Århusdistrikt, der topper listen med næsten 35.000 observationer (20 % af alle obs). Amtets store træklokalitet, Gjerrild, har noget sværere ved at følge med. De mange fuglefolk der, bidrager for de flestes vedkommende hver med relativt få observationer. Helgenæs og Norsminde Fjord står også svagt i forhold til det fuglemæssige

potentiale. Det sydlige Skanderborg Kommune lukker og slukker med blot 49 obs på fire år!

I en tredjedel af distrikterne er det én person, der bidrager med hovedparten af observationerne. Rekordens har det østlige Hadsten Kommune, hvor én person bidrager med hele 89 % af observationerne! Samsøs store bidrag til DOFbasen kommer for 75% vedkommende ligeledes fra én person, der også er amtets største bidrager. Det er helt tydeligt, at selvom vi er mange fuglekiggere, varetages en stor del af den ornitologiske aktivitet mange steder af ganske få personer. En stor hyldest til alle disse meget aktive bidragerdere!

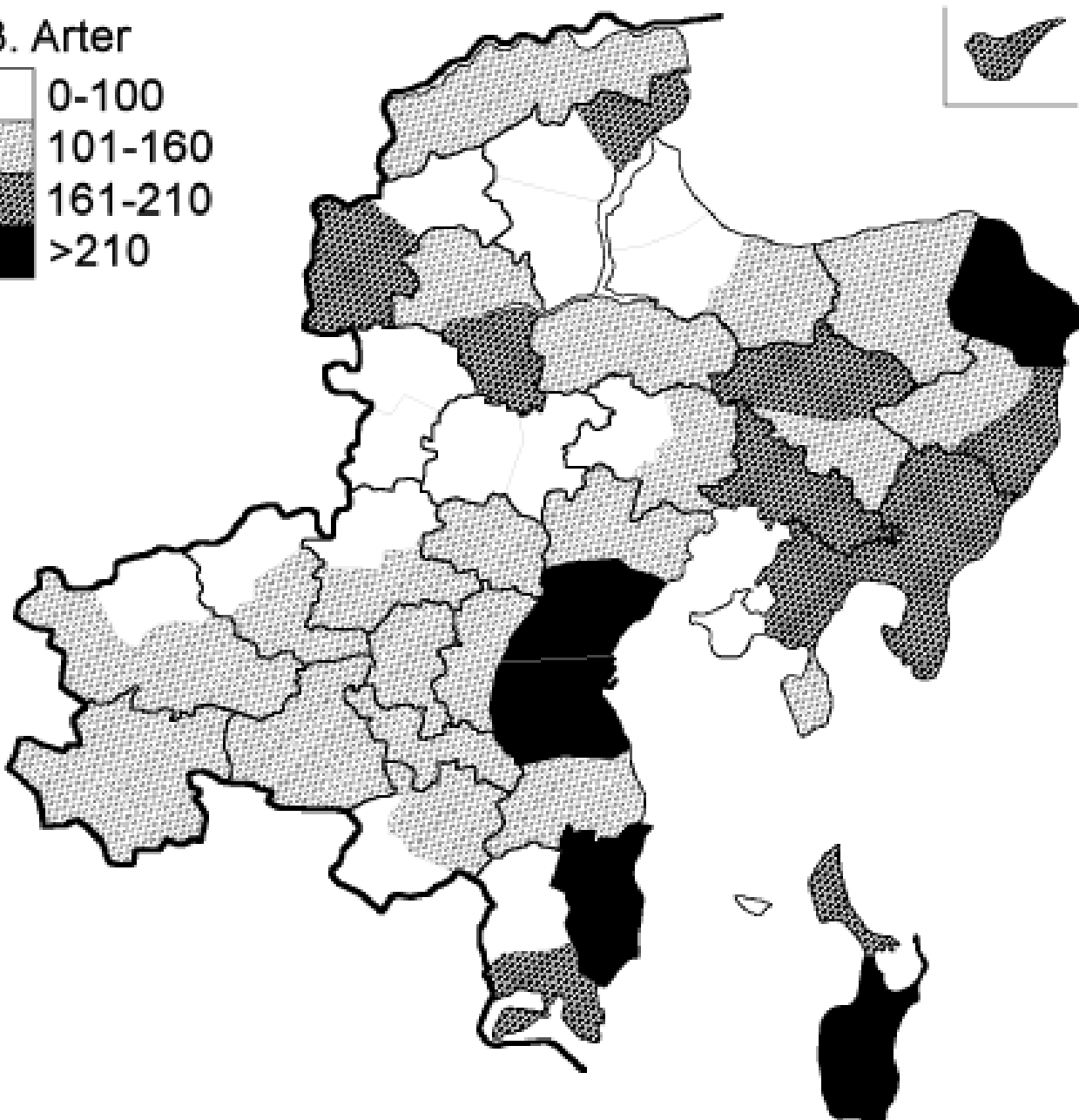
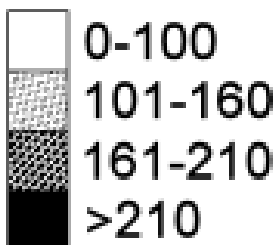
Arter og lokaliteter

Kort 3 viser antal registrerede fuglearter, mens Kort 4 viser andelen af besøgte lokaliteter.

Fra de sorte distrikter foreligger der rapporter om mere end 210 arter. Det kan næppe overraske, at der ses flest arter, hvor der er store fuglelokaliteter: Gjerrild, Stavns Fjord, Norsminde Fjord, Brabrand Sø og Årslev Engsø. Det nordlige Nørhald og Nordsamsø ligger lige på nippet til at være i topkategorien. Flest arter er noteret i det ene Århusdistrikt med 238 arter. Trods få fuglefolk er Anholt rigtig godt med (men har givetvis potentiale for en del flere arter).

I de hvide distrikter er der færre end 100 arter indrapporterede. På fire år burde 100 arter kunne findes i så store distrikter. Så når disse dele af amtet er hvide, er det udtryk for lav ornitologisk aktivitet. Mellemgruppen af distrikter er det vanskeligere at blive klog på. Måske er der bare ikke vildt mange arter i disse distrikter. Med 27 arter skraber sydlige Skanderborg Kommune igen bunden tæt fulgt af vestlige Hadsten med 34 arter.

3. Arter

Kort 3. Antal fuglearter i perioden 2002-2005.

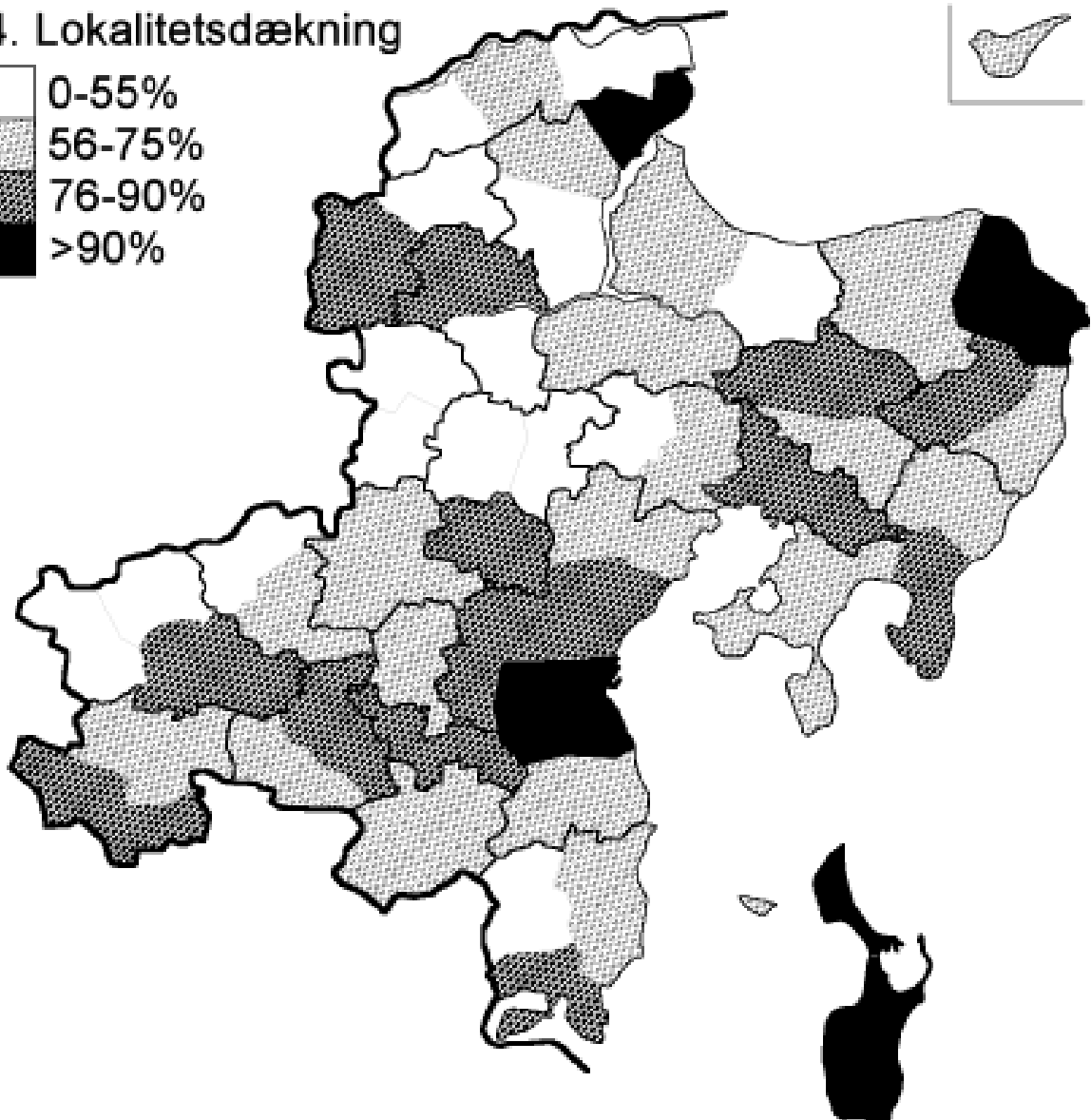
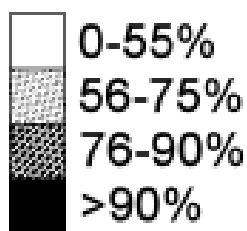
Et andet mål for ornitologiske dækning kan være andelen af besøgte DOFbaselokaliteter (Kort 4). En besøgt lokalitet er her defineret som en lokalitet med mindst én observation i den fireårige periode. Umiddelbart skulle man tro, at langt de fleste lokaliteter vil kunne opfylde dette yderst beskedne kriterium, men det har overraskende vist sig ikke at være tilfældet. I næsten en fjerdedel af distrikterne er kun under halvdelen af lokaliteterne besøgte. Med til historien hører dog, at 40% af de ubesøgte lokaliteter er agerland og landsbyer, men der er også rigtig mange skove (35%), resten er enge, moser og småsøer.

De sorte distrikter har en dækning på mindst 90 % af lokaliteterne. Nordøstdjursland har som det eneste område 100 % dækning - flot! Igen

brillerer Samsø, og der skal herfra lyde en stor ros til de få Samsøfolk, der virkelig gør en kraftanstrengelse for at dække deres ø. I Randers syd er kun 53% af lokaliteterne besøgte, så oprettelsen af Vorup Eng sø har tilsyneladende ikke medført øget dækning af de øvrige lokaliteter i området. Purhus vest (inkl. Bjerregrav Mose og Fussingø) er på alle måder et godt dækket område trods relativt få fuglefolk i området. I bunden ligger nordlige Silkeborg med kun 27 % og sydlige Langå med 33% besøgte lokaliteter.

Der er selvfølgelig nogle usikkerheder i et sådant mål for dækning. Muligheden foreligger, at en lokalitet har haft besøg, men at der ikke var noget at melde hjem om. Omvendt betragtes store lokaliteter som 'dækkede', selvom der blot er én obs fra et hjørne af lokaliteten.

4. Lokalitetsdækning

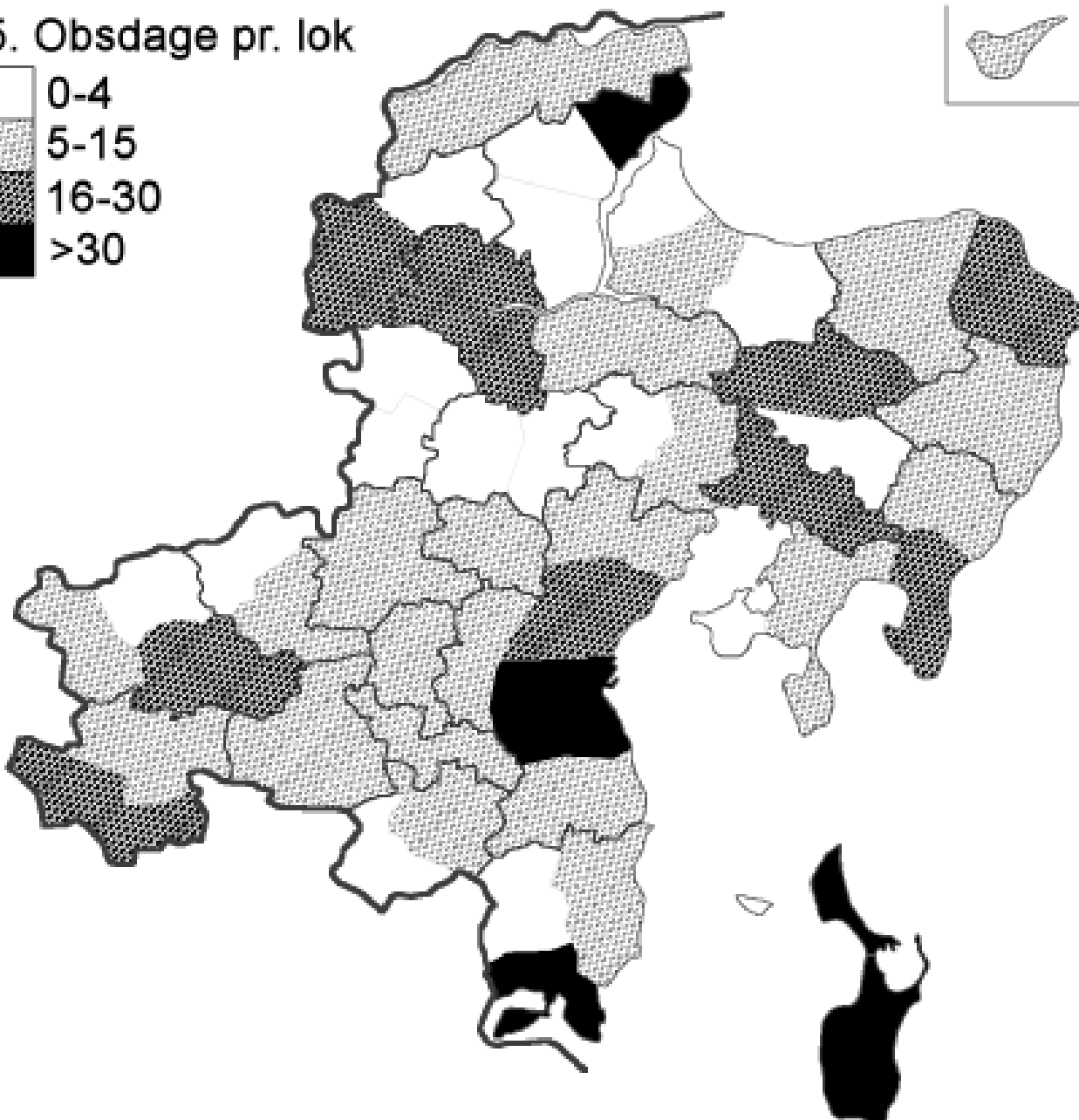
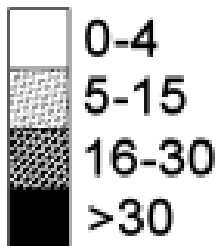

Kort 4. Andel besøgte lokaliteter i perioden 2002-2005.

Dækning over tid og rum

Jeg har ovenfor beskrevet den ornitologiske dækning ved nogle simple mål: Antal arter, bidragydere, observationer og andel besøgte lokaliteter. Ingen er de fire metoder forholder sig imidlertid til dækningen over både tid og rum, altså hvorvidt der i et distrikt er sjældne eller hyppige besøg, og om de sker på få eller mange lokaliteter. Det forsøger jeg på med Kort 5.

5. Obsdage pr. lok

Kort 5. Antal obsdage pr. lokalitet i perioden 2002-2005.

Dækningen over tid og rum er her målt som 'gennemsnitlig antal obsdage pr. lokalitet'. Konkret er det for hvert distrikt beregnet som summen af antal obsdage for hver lokalitet divideret med antal lokaliteter i distriktet.

Ikke overraskende er det områder med gode fuglelokaliteter, der også besøges hyppigst. I Århus medvirker dog den høje koncentration af fugleinteresserede til at forstærke billedet. Samsø ligger helt i top; i den nordlige del med

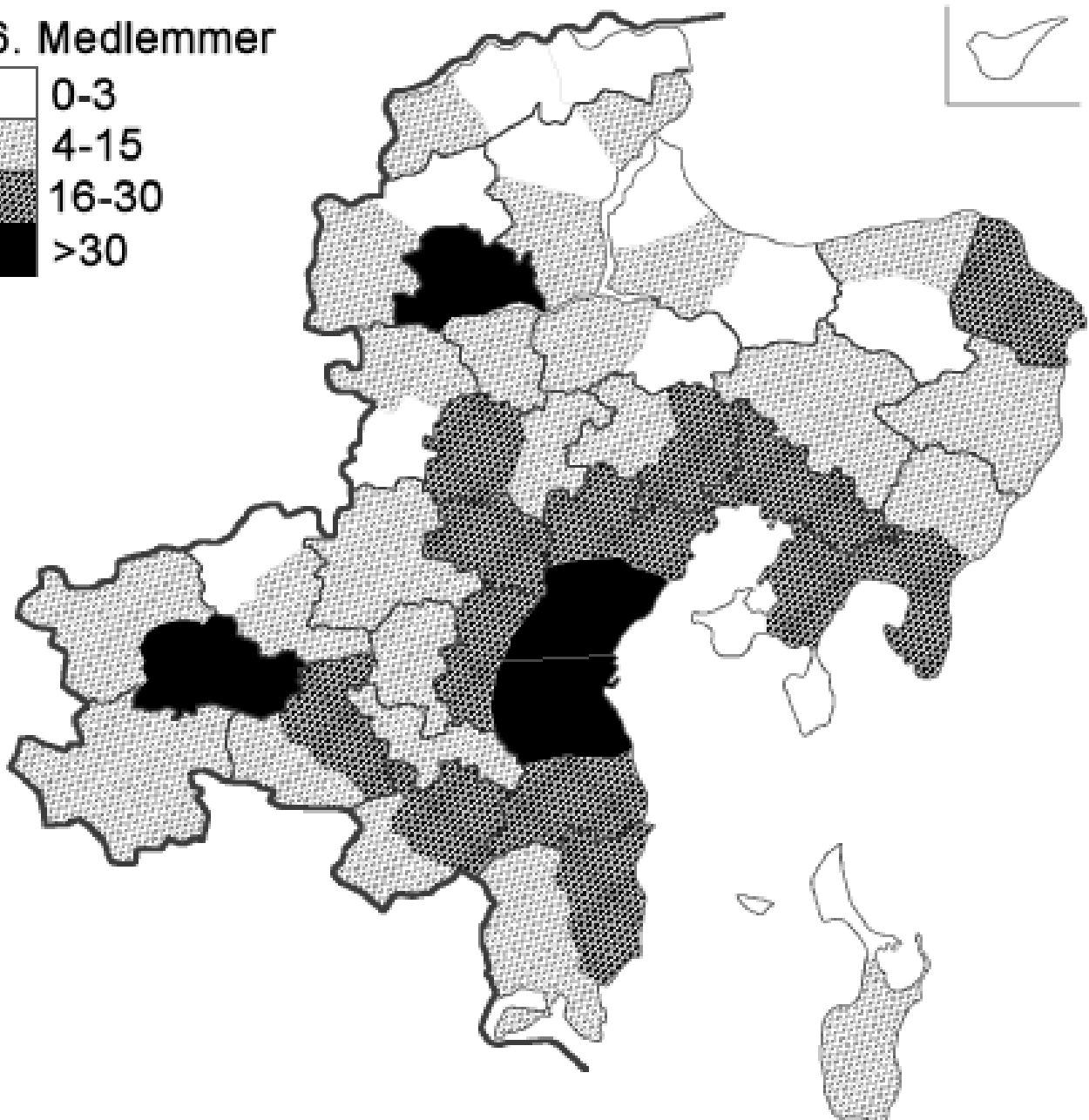
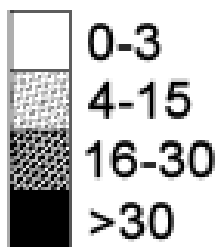
gennemsnitlig 16 obsdage om året pr. lokalitet. På øen gøres der i øvrigt gennemsnitligt notater på fem af ugens syv dage – dog slået af det bedste Århusdistrikt, hvor der gøres notater næsten hver dag!

I bunden ligger vestlige Rosenholm med gennemsnitlig under 1 obsdag pr. lokalitet *hvert femte år!* I det distrikt går der gennemsnitligt næsten tre måneder mellem, at der gøres fuglenotater. Flere distrikter ligger meget lavt.

Hvor bor vi?

Til slut vil jeg præsentere et kort over fordelingen af DOF's 1134 medlemmer i amtet (pr. juli 2006) (Kort 6). Ikke overraskende bor medlemmerne især i de store byer eller i oplandsbyer hertil. Et Århus-distrikt topper med 279 medlemmer. Endvidere er der relativt mange på Mols, mon ikke det er DMU- og Molslaboratoriefolk, der løfter statistikken her? Der er to påfaldende huller i kortet: Eftersom medlemmerne især findes i byerne, hvorfor er der så stort set ingen i Mariager? Hvorfor er der så stor forskel på Randers nord og Randers syd? Kortet giver også en del af forklaringen på de dårligt dækkede områder i amtet: Der er ingen eller kun få medlemmer.

6. Medlemmer

Kort 6. Antal DOF-medlemmer (pr. juli 2006).

Konklusion

Det var forventet, at med så lang en tidsperiode som fire år, ville undersøgelsen vise en nogenlunde jævn dækning i hele amtet – med enkelte særligt koncentrerede områder. Det har vist sig ikke at være tilfældet. Naturligvis har områder med de bedste fuglelokaliteter eller med flest bosatte fuglekiggere den højeste feltaktivitet, men de indre dele af amtet er i mange tilfælde overraskende dårligt dækkede. Selvom de fem kort hver har deres begrænsninger, er konklusionen ret ens hos dem alle og derfor med god sandsynlighed holdbar.

En del af de dårligt dækkede distrikter burde ellers have fuglemæssige potentialer. F.eks. områderne langs Randers- og Grund Fjord, engene og skovene langs Gudenåen og Lilleåen samt træklokaliteterne Helgenæs, Mols Hoved og Anholt. For sidstnævnte handler det naturligvis især om adgangsforholdene.

Det var målet med denne undersøgelse at opnå større indsigt i fuglenes forekomster, som de fremtræder af indrapporteringerne. Men jeg håber også, at artiklen kan stimulere pionerånden hos nogle af jer, og give jer lyst til at opdyrke nyt ornitologisk land. Hvad gemmer der sig af overraskelser?

God fornøjelse derude!

WWW.
NATURBUTIKKEN
- overskuddet går til fuglesagen .DK

FUGLEKASSETID

Det er i denne tid fuglekasserne skal klargøres og sættes op. Mange af havens fugle er afhængige af fuglekasser, ligesom nogle arter, der ellers ikke ville være i haven, kan lokkes til ved hjælp af særlige fuglekasser - fx natugle, som gerne går i kasse. Naturbutikken har et stort og fyldestgørende sortiment af fuglekasser, se i kataloget, kig på nettet eller ring for nærmere vejledning.

Køber du dine fuglekasser i Naturbutikken gør du fuglene en dobbelt tjeneste, da naturbutikkens overskud går til fuglesagen. Desuden får også kyndig vejledning af vores erfarne medarbejdere.

På gensyn i Naturbutikken!

Tip

en udviklingstendens

Af Mari-Ann Nørgaard

Når ornitologer mødes, er det ikke ualmindeligt, at talen falder på, om en fuglearart er blevet hyppigere eller sjældnere. Man bruger sine fornemmelser fra egne observationer, måske resultater fra atlasprojektet og kunne godt bruge en mere kontant, indsamlet viden over en længere periode. Det er nu tilgængeligt.

Det skyldes, at "**Årsrapport for punkttællingsprojektet**" er udkommet i 2006. Den fortæller om udviklingstendenser for bestande af en række almindelige fuglearter i Danmark 1975-2004 baseret på punkttællinger. Rapporten beskriver således bestandsudviklingen for 94 arter af ynglefugle og 75 arter af vinterfugle. Denne fugleovervågning er udført af frivillige deltagere blandt DOFs medlemmer. En kæmpe indsats. En indsats udført som den eneste langtidsundersøgelse af sin art i Danmark. For langt hovedparten af de almindelige fuglearter tilvejebringer det den eneste viden, vi har om bestandsudviklingen. Henning Heldbjerg er forfatter, og optællerne til netop denne opgørelse står nævnt bagerst i publikationen. Rapporten er udgivet med økonomisk støtte fra Aage V. Jensens fonde. Det er simpelthen spændende læsning, som kan danne baggrund for at finde ud af, hvorfor det går, som det gør, med de almindelige fugle i Danmark.

Her følger 7 spørgsmål, hvor du kan afprøve din viden om forekomsten af nogle af vore almindelige fugle ud fra Årsrapporten 2006:

A) Gæt hvilke 11 ynglefuglearter, der er blevet flere af, da de har en gennemsnitlig positiv bestandsudvikling på over 3 % årlig, og hvilke 10 ynglefugle, der er blevet færre af, da de har en gennemsnitlig negativ bestandsudvikling på over 3 % årlig igennem de 29 år. Et fald henholdsvis stigning på over 3 % årligt over 29 år - dét er virkelig en markant ændring!

De 21 fugle står blandet; markér de 11 fugle, der er blevet flere af:

Skarv, dobbeltbekkasin, fiskehejre, rødben, grågås, rørhøg, svartbag, hættemåge, gul vipstjert, huldue, digesvale, hvid vipstjert, gransanger, bynkefugl, gulbug, skovsanger, ravn, topmejse, stillits, kernebidder, rødrygget tornskade.

B) Hvilken af de nævnte fuglearter i A) er øget mest med hele 15 % årligt?

C) Hvilken fugleart i A) er faldet mest med 5 % årligt?

Har du mod på flere gætterier?

D) - Rapporten angiver 16 vinterfuglearter, der er blevet flere af, da de har en gennemsnitlig positiv bestandsudvikling på over 3 % årlig og 7 vinterfuglearter, der er blevet færre af.

De 23 fugle står blandet; markér de arter, der er blevet flere af:

Skarv, fiskehejre, sangsvane, grågås, canadagås, gravand, gråand, ederfugl, duehøg, fjeldvåge, blishøne, ringdue, isfugl, sanglærke, silke-hale, gærdesmutte, jernspurv, halemejse, ravn, gråspurv, bjergirisk, rørspurv, bomlærke.

E) Hvilken af de nævnte fuglearter i D) er øget mest med 29,5 % årligt?

F) Hvilken fugleart i D) er faldet mest med 8,7 % årligt?

(De rigtige svar finder du på side 30).

100 arter på en dag?

Beretning fra jubilæumsturen 100år-100arter-100kr d. 12. aug. 2006.

Af Peter Lange & Lars P. Johansson

Kan man se 100 arter i Århus Amt på én dag? Det kom vi til at snakke om på et af vores bestyrelsesmøder for lang tid siden. Resultatet blev denne tur, hvor vi i bus besøgte en række af de gode fuglelokaliteter, vi har i amtet, og undervejs talte vi fuglearterne vi så.

Turen foregik d. 12. aug. 2006, og vi startede kl. 06.00 med at køre til Årslev Engsø, lige vest for Århus. Vejret var ikke alt for godt med en kraftig tordenbyge, der lige havde passeret området.

På vej til søen blev de første arter noteret fra busvinduerne; **krage**¹, **husskade**², **solsort**³ og **tyrkerdue**⁴. Heldigvis klarede det op, mens vi gik ned mod søen, og snart begyndte arterne at strømme ind. I løbet af en times gåtur langs sydsiden af søen, havde vi noteret yderligere 46 arter: **Toppet lappedykker**⁵, **skarv**⁶, **fiskehejre**⁷, **knopsvane**⁸, **grågås**⁹, **kanadagås**¹⁰, **gravand**¹¹, **pibeand**¹², **krikand**¹³, **gråand**¹⁴, **atlingand**¹⁵, **taffelend**¹⁶, **troidand**¹⁷, **blishøne**¹⁸, **hjejle**¹⁹, **vibe**²⁰, **brushane**²¹, **dobbeltbekkasin**²², **sortklire**²³, **rødben**²⁴, **hvidklire**²⁵, **tinksmed**²⁶, **mudderklire**²⁷, **hættemåge**²⁸, **stormmåge**²⁹, **sildemåge**³⁰, **sølvmåge**³¹, **svartbag**³², **fjordterne**³³, **ringdue**³⁴, **stor flagspætte**³⁵, **sanglærke**³⁶, **landsvale**³⁷, **gærdesmutte**³⁸, **rørsanger**³⁹, **tornsanger**⁴⁰, **fuglekonge**⁴¹, **skægmejse**⁴², **sortmejse**⁴³, **musvit**⁴⁴, **skovskade**⁴⁵, **råge**⁴⁶, **grønirisk**⁴⁷, **stillits**⁴⁸, **kernebidder**⁴⁹ og **rørspurv**⁵⁰.

På vej mod Djursland nappede de vågne turdeltagere lige et par arter mere fra bussen; **musvåge**⁵¹, **rørhøg**⁵² og **agerhøne**⁵³. Næste stop var bageren i Rønede, hvor de vakse turdeltagere fik 4 arter mere i bogen, **spurvehøg**⁵⁴, **mursejler**⁵⁵, **bysvale**⁵⁶ og **allike**⁵⁷ mens der blev handlet rundstykker.

Kaffepausen ved Kalø gav en håndfuld arter mere, i form af **strandskade**⁵⁸, **stor præstekrave**⁵⁹, **toppet skallesluger**⁶⁰, **splitterne**⁶¹ og **tornirisk**⁶². Herefter fortsatte vi mod Ebeltoft, hvor målet var området nær færgehavnen, der udover rastende måger og vadefugle, kan være et godt træksted.

Desværre var vejret ikke til træk, men diverse vadefugle og terner sørgede dog for yderligere 7 nye arter i bogen; **ederfugl**⁶³, **alm. ryle**⁶⁴, **sandløber**⁶⁵, **svaleklire**⁶⁶, **engpiber**⁶⁷, **hvid vipstjert**⁶⁸ og **digesvale**⁶⁹. Vejret var nu temmelig skummelt, med truende byger i horisonten, og mens madpakkerne blev indtaget i bussen ilede vi videre mod Rugård, hvor et stop i parken og løvskoven gav yderligere en række arter; **sangdrossel**⁷⁰, **munk**⁷¹, **løvsanger**⁷², **sumpmejse**⁷³, **blåmejse**⁷⁴, **spætmejse**⁷⁵, **stær**⁷⁶, **bogfinke**⁷⁷, **gråsiken**⁷⁸ og **gulspurv**⁷⁹, mens **gråspurv**⁸⁰ og **skovspurv**⁸¹ blev noteret fra husgavlne i forbifarten. Vi fortsatte til Glatved Strand, og mens regnen begyndte, blev en ung **rødrygget tornskade**⁸² art nr. 82. Nu var gode råd og flere arter ved at være dyre!

Turlederne lagde råd op, der blev drøftet, hvordan vi bedst fandt flere arter; i skoven eller langs kysten. Vejret blev tjekket – var der ikke lidt lysning i de mørke skyer der oppe nordpå? Vi besluttede at køre til nordkysten, med et stop ved Fannerup og Kolindsund på vejen, det kunne jo være, vi var heldige med bjergvipstjert og isfugl der; men nej, kanalerne ved Fannerup gav "kun" **bomlærke**⁸³ og **grønbenet rørhøne**⁸⁴ til listen.

På køreturen mod Udbyhøj blev alle opfordret til at holde skarpt udkig fra busvinduerne, efter nogle af de manglende arter; fx tårnfalk og ravn kan sagtens findes gennem en dugget busrude, men desværre nej. Vi gennemførte turen uden at få de to arter på listen!

Da vi ankom til Udbyhøj, hvor vi havde 20 min. til rådighed, viste det sig at vejret på trods af diverse løfter og trusler ikke holdt sig – det øsede ned, og der stod en hård vind ind fra havet. Under de omstændigheder var det næsten umuligt at se på fugle, og Udbyhøj gav da også kun to nye arter til listen; **strandhjejle**⁸⁵ og **stor regnspove**⁸⁶. Turen tilbage til Århus (i regn) gav ingen nye arter til listen så summa summarum; 24 deltageres observationer en hel dag = 86 arter!

På trods af skuffelsen over ikke at nå de 100, var der blandt deltagerne udbredt enighed om, at

det var godt klaret med 86 arter under de omstændigheder, med mere eller mindre regn de sidste fire timer af turen. Havde vi haft bedre vejr, havde vi nået de 100!

Undervejs på turen var der små konkurrencer i bussen; Mari-Ann Nørgaard vandt et 5-cd sæt med Nordens fuglestemmer for at have gættet, at vi kl. 12.00 havde fundet 54 arter, og Erik Søndergård vandt bogen Danmarks Ugler for at have gættet rigtigt på turens samlede artsantal. Præmien for turens sjældneste fugl blev ikke udleveret, da vi ikke så noget i denne kategori.

Folk haster ud og ind af bussen, mens der spises frokost og kigges efter fugle på en gang...

Foto: Lærke Øvlisen.

Inden næste!

Af Andreas Winding

Rimblomsterne står i fuldt flor og giver håb om forårets komme; et forår, der dog synes langt væk en kold decemberdag. Kulden bider sig fast på trods af det langtidsholdbare og gode efterårsvejr, og sammen med blæsten og mørket gør kulden til tider betingelserne meget vanskelige for os feltornitologer. Uanset hvor dystert, bistert og modbydeligt, det end er, er der alligevel ikke noget at gøre. Vi må ud!

Selv om det imponerende efterårstræk for længst er overstået i denne omgang, er der nemlig masser af fugle at kigge på også her om vinteren. De smukke Silkehaler og alle droslerne æder sig fulde i dobbelt forstand i alle de bær, som ræven ikke vil have. Vandstæren bolttrer sig i det iskolde vand langs de hurtigtstrømmende bække og åer, og slet ikke så sjældent med ikke bare en Isfugl, men også en Bjergvipstjert som tilskuer. Mange Bjergvipstjertes trækker som bekendt mod syd, men grundige optællinger har påvist en vis vinterbestand.

Åerne er i det hele taget spændende om vinteren - der er masser af liv, da mange af småfuglene

holder sig i nærheden, bl.a. Træløbere, Halemejser og mange flere. Både Jernspurv og Misteldrossel har, som Bjergvipstjert, ikke sjældent mod på overvintring. Lidt mindre almindeligt er det at finde en Sangdrossel midt i den kolde tid, og en sjælden gang imellem dukker endog en Munk op ved et foderbræt et sted. Selv en Hvid vipstjert kan trippe rundt herhjemme og fryse stjerten midt i januar - måske ved en af de østjyske havne.

Når man nu alligevel er på havnen, bør man kigge sig omkring en ekstra gang. Der kunne jo ligge en Søkonge eller 10, eller måske har en af de større lommer eller en Topskarv søgt ly, læ og

Lille kobbersnepe. Foto: Klaus Mortensen

føde i havnebassinet. Nær havnene kan man også være heldig at finde både Bjergirisker og Snespurve, såvel som diverse arter pibere. Sidstnævnte bør som altid gennemses - og mågerne ikke mindst. De arktiske måger har jo ganske vist mest smag for de nord- og vestjyske havne, men de dukker nu op i det østjyske fra tid til anden. Et godt eksempel var den Hvidvingede måge (der måske endda var en kumliens?), der gennem flere måneder holdt til på havnen i Århus for efterhånden et par vintre siden.

Knortegæssene kræver et helt kapitel for sig. Længst mod nord i det østjyske holder de til, de Lysbugede knortegæs. Hovedparten af verdens samlede bestand kan ofte beskues ved udmundingen af Randers og Mariager fjorde, hvor deres foretrukne føde findes i større mængder. Mørkbuget knortegås er i klart undertal her, mens den Sortbugede selvfølgelig er decideret sjælden, om end den dog efterhånden hver vinter indfinder sig et sted på Samsø.

Vadefugle hører som hovedregel sommeren til, men der er nu alligevel noget særligt ved de overvintrende af dem. Det drejer sig jo især om Strandskade, Islandsk rødben, Stor regnspove og Almindelig ryle, men flere andre arter kan man være heldig at træffe om vinteren. Det kunne blandt andet være Stenvender, Sortgrå

ryle, Strandhjejle, Sandløber, Svaleklire eller snepper af flere slags og størrelser, mens man skal være betydeligt mere heldig (og/eller dygtig), hvis man fx skal se en Brushane midt i den danske vinter.

Sidste vinter bød på fint besøg nordfra af flere forskellige uglearter - blot en enkelt af disse blev fundet i Østjylland, nemlig en Høgeugle på Helgenæs. En er lidt for lidt, og det må vi så forsøge at rette op på denne vinter, og mon ikke der allerede sidder en Spurveugle, Perleugle, Høgeugle eller måske endda en Sneugle et sted på Djursland. Den (eller de...) skal bare lige findes! Det samme gælder for de andre mulige, om end ekstremt sjældne vintergæster, Krognæb og ikke mindst Østlig turteldue, der jo nok en gang ud i fremtiden dumper ned mellem Tyrkerduerne i et eller andet østjysk DOF-medlems have.

Lige meget hvad man er til, er alle muligheder fortsat åbne. Forpas ikke chancen! Solen skinner og sortmejsen synger snart igen - på med vanten (og huen og halstørklædet) og skynd dig ud ad døren!

- Og husk nu at indberette dine observationer til DOFbasen (det er nemt!). Så får alle vi andre også glæde af dem.

Zoologisk Konservator

O. K. Larsen

Kristrupvej 116

8900 Randers, Danmark

Tlf.: (+45) 86 43 67 70

Nyt fra Stubbe Sø – Fugleværnsfondens areal

Af Peter Lange

Den faste arbejdsgruppe mødes fortsat i fugleværnsområdet en gang om måneden. I årets løb har arbejdet bl.a. bestået i bygning af et nyt brændeskur ved Bogpeters Hytte, rydning af opvækst af træer på engen, regelmæssige fugletællinger, samt opsætning af skilte, der markerer området og forløbet af den trampesti, vi er ved at etablere i området. I løbet af året er der også blevet udfærdiget en plejeplan for området.

Har du lyst til at være med til at passe vores eneste fugleværnsområde i Århus Amt, så kontakt undertegnede. Der er ledige pladser i Hyttelaugget Bogpeters Hytte. Deltagelse i arbejdsgruppen giver adgang til besøg i Bogpeters Hytte. Men ønsker man herudover at anvende hytten privat, skal man enten leje hytten eller være medlem af hyttelaugget. Det koster 1.000 kr. om året at være medlem, og herudover forpligtiger man sig til at deltage i mindst tre arbejdsdage om året. Medlemskab giver adgang til brug af hytten efter hyttelaugets regler. Ønsker du yderligere oplysninger herom, så kontakt hyttelaugets formand Peter Lange.

Læs mere om området på internettet her: <http://dofaarhus.dk/bogpetershytte/> og her: <http://www.dofbasen.dk/IBA/lokalitet.php>

Opsætning af piktogrammer; de små pileskilte der viser vej rundt på trampestien. Bagest fra venstre: Ursula, Arne, Peter, og forrest, på hug; Joy, og Pia skruer for...

Fugleværnsfondens areal ved Stubbe Sø, august 2006. Foto: Hanne Øvlisen.

Lidt om DOF

Af Ole Jensen

Der har i løbet af 2006 været megen omtale af DOFs 100 års jubilæum, men hvad er "DOF" egentlig for en størrelse?

I det følgende vil jeg forsøge at redegøre for, hvordan DOF er opbygget, og forskellige andre ting vedrørende DOF som organisation.

Organisationen. DOFs bærende kraft er naturligvis medlemmerne.

Der findes i DOF fire kategorier af medlemmer:

1. Medlemmer
2. Kernemedlemmer
3. Juniormedlemmer
4. Husstandsmedlemmer

Alle kategorier af medlemmer modtager magasinet "Fugle og Natur" fire gange årligt.

Kernemedlemmerne modtager desuden magasinet "Fugle i Felten" fire gange årligt og har mulighed for at tilvælge "Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift", som ligeledes udkommer med fire årlige numre - ligesom der for kernemedlemmer i Århus lokalafdeling er mulighed for at tilvælge vores lokale blad "Søravnen", igen med fire numre pr. år.

Er man under 18 år kan man blive optaget som juniormedlem. Juniormedlemmer modtager de samme blade som kernemedlemmerne, men får desuden DOFs ungdomsblad tilsendt.

Et husstandsmedlemskab gælder som kernemedlemskab for alle på adressen, men der sendes kun et sæt blade til denne adresse.

Alle medlemmer er tilknyttet en lokalafdeling, hvoraf der findes en i stort set hvert amt, dog dækker Københavnsafdelingen både København og Roskilde Amter.

Hver lokalafdeling har en bestyrelse, som vælges på en årlig generalforsamling af de stemmeberettigede medlemmer, dvs. de kernemedlemmer der er bosat inden for amtet.

Generalforsamlingen er lokalafdelingens øverste myndighed, men den daglige drift varetages af bestyrelsen, som umiddelbart efter den årlige generalforsamling konstituerer sig selv med en formand, en kasserer og øvrige poster den måtte finde nødvendig.

På generalforsamlingen vælges i de ulige år desuden et antal medlemmer til repræsentantskabet, dog er bestyrelsesformanden født medlem af repræsentantskabet.

Repræsentantskabet er DOFs øverste myndighed og består af i alt 60 medlemmer, som er fordelt på lokalafdelingerne i forhold til disses medlemstal, dog er DOFs hovedbestyrelse, ligesom lokalafdelingsformændene, fødte medlemmer.

I Århus Lokalafdeling har vi således 4 medlemmer i repræsentantskabet, inkl. vores bestyrelsesformand.

Repræsentantskabet vælger på et af de to årlige møder en hovedbestyrelse, som er ansvarlig for den løbende drift af foreningen.

Til at varetage den daglige drift har DOFs hovedbestyrelse ansat en direktør, Jan Ejlsted, samt en række lønnede og ulønnede medarbejdere, som alle er tilknyttet "Fuglenes Hus", en ejendom ejet af DOF og beliggende Vesterbrogade 140 i København. I samme ejendom har "Naturbutikken" til huse. Naturbutikken forhandler Bøger, kikkerter, teleskoper, beklædning med mere til fugle- og naturinteresserede, og er ligeledes ejet af DOF.

Under DOF hører desuden "Fugleværnsfonden" som har til formål at opkøbe og drive naturlokaliteter med stor fuglemæssig værdi.

Under DOF er der desuden af repræsentantskabet og hovedbestyrelsen nedsat en række udvalg og grupper, som alle er listede med udførlig omtale på DOFs hjemmeside www.dof.dk. Gå ind under "om DOF" – "Grupper og udvalg".

Endelig kører DOF en række projekter:

- Caretaker projektet, som foretager løbende optællinger og varetager fuglenes interesser for en række udvalgte lokaliteter, især de lokaliteter, der er kategoriseret som "IBA lokaliteter". IBA står for "Important Bird Area".

Koordineres af lokale amtskoordinatorer. Århus Amt: Peter Lange (se adresse m.v. bagerst).

- Punkttællingsprojektet, som består af to årlige standardiserede optællinger af alle vore almindeligste fugle, med henblik på at kunne følge bestandsudviklingen af disse.

Koordineres også af lokale amtskoordinatorer. Århus Amt: Ole Jensen (se bagerst i bladet).

- Projekt Truede og Sjældne ynglefugle (DATSY), hvor en række arter er udvalgt og følges intenst af en artskoordinator for hver art.

På DOFs hjemmeside www.dof.dk kan læses meget mere om DOF, organisationen, projekterne, og en lang række andre ting, DOF beskæftiger sig med.

Århus Lokalafdeling

Århus Lokalafdeling dækker som nævnt alle medlemmer bosat i Århus Amt, og ledes af en bestyrelse på op til ni medlemmer.

Bestyrelsesmedlemmerne vælges af generalforsamlingen med ca. halvdelen hvert år, således at alle vælges for to år af gangen.

Bestyrelsen varetager lokalafdelingens daglige drift med hvad dertil hører, og fører et selvstændigt regnskab, som fremlægges på den årlige generalforsamling.

En af bestyrelsens opgaver er at sørge for, at der bliver arrangeret en række ture og møder. Det tilstræbes som minimum at arrangere et månedligt møde "tirsdagsmøde" den sidste tirsdag i hver måned, dog undtaget maj, juni, juli, august og december.

I Århus udgiver vi desuden bladet "Sørvæn", som tilsendes alle medlemmer, der ønsker at modtage dette blad. Bladet skal dog tilvælges ved henvendelse til bestyrelsen (kan ske via vores hjemmeside www.dofaarhus.dk).

Udover Sørvæn bliver der årligt udarbejdet en rapport "Fugle i Århus Amt" med sammendrag af de fugle, der i årets løb er observeret i Århus Amt. Rapporten tilsendes mod betaling, eller kan downloades fra vores hjemmeside.

Indenfor lokalafdelingernes områder kan der desuden oprettes lokale grupper, som organisatorisk hører under bestyrelsen for lokalafdelingen. I det østjyske har vi således lokale grupper i Randers, Grenå, Syddjurs og Silkeborg - det er dog ikke alle grupper, som er lige aktive. Ønsker du at få kontakt til en af grupperne, kan du henvende dig til en af kontaktpersoner, som er anført bag i Sørvæn, og er i nogle stykker, der kunne tænke jer at starte en ny gruppe, kan der rettes henvendelse til bestyrelsen for lokalafdelingen.

Desuden er der under Århus Lokalafdeling en række arbejdsgrupper:

- Fredningsudvalget, som holder et vågent øje med tiltag, der kan tænkes at have negativ indflydelse på fuglelivet i Århus Amt, og gør indsigelse mod disse, hvis det skønnes nødvendigt.
- Rovfuglegruppen, som er den lokale afdeling af den landsdækkende Rovfuglegruppe.
- Rapportgruppen, som bearbejder data indsamlet fra Århus Amt via DOFbasen, eller fra indsendte observationsskemaer, og udgiver disse i en årlig publikation "Fugle i Århus Amt"

- Sløruglegruppen, som er den lokale afdeling af den landsdækkende Sløruglegruppe.
- Caretakerne, som dækker de lokale fuglelokaliteter under det landsdækkende Caretaker projekt.
- Punkttællerne, som varetager de lokale tællinger under det landsdækkende punkttællingsprogram.
- Arbejdsgruppe omkring Fugleværns-fondens areal og bygning ved Stubbe Sø.

Efter nytår

Efter nytår vil der naturligvis ske visse ændringer da DOFs opdeling er baseret på amtsgrænserne, og amterne jo som bekendt nedlægges.

Det er dog af DOFs repræsentantskab vedtaget, at DOFs nuværende opdeling fortsætter stort set uændret indtil videre.

Det videre forløb, og hvilke tanker der fra DOFs repræsentantskab og DOF Århus' bestyrelse er gjort om, hvad der videre skal ske, er uddybet af Peter Lange i en anden artikel i dette blad.

Der er dog nok at tage fat på, både for lokal-bestyrelsen såvel som alle medlemmerne, så kunne du tænke dig at deltage i en eller flere af aktiviteterne, så er det bare at møde op på turene, til et af møderne, eller kontakte lokalbestyrelsen.

Under alle omstændigheder håber vi fra bestyrelsens side at rigtig mange af jer vil møde op på generalforsamlingen og være med til at vælge den nye bestyrelse og de nye repræsentantskabsmedlemmer, og dermed gøre brug af en af jeres muligheder for indflydelse på foreningen og dens politik.

Vi ses.

Ole Jensen

UDLEJES: BOGPETERS HYTTE

Fuldmuret sommerhus til helårsbrug
beliggende midt i **Fugleværnsfondens** reservat ved **Stubbe Sø** på Djursland.

Huset ligger naturskønt i en lysning i skoven med direkte adgang til søen.
Det er på 80 m² med plads til 6 personer i to soverum.

Der er 8 km. til Ebeltoft, 6 km. til badestrand og 20 km. til Grenå.

Pris: 2100 kr. pr. uge + el.

Henv. Peter Lange, tlf.: 8695 0341 eller mail: peterlan@post6.tele.dk

Læs mere på www.dofaarhus.dk/bogpetershytte.

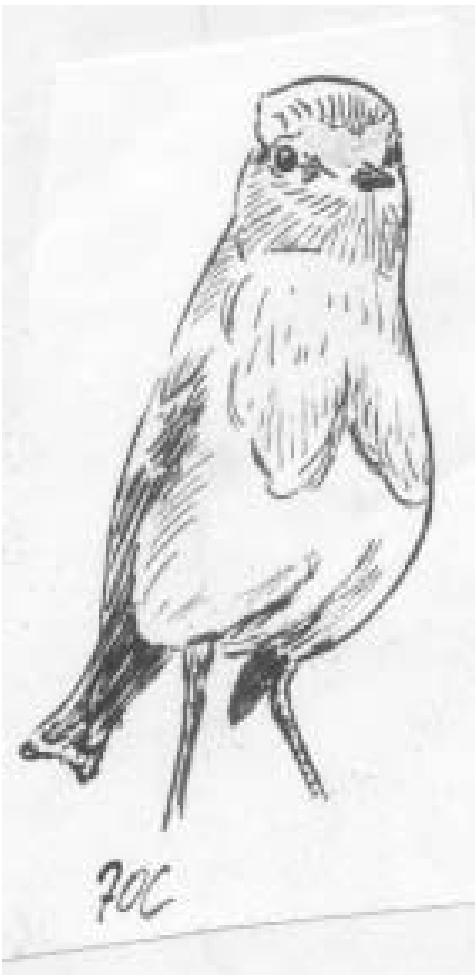
Registrering af fugledata i Århus Amt

Af Arne Bo Larsen

I dette jubilæumsår må vi ikke glemme vores lokalafdeling, som ligger inde med mere end 35 års fugleregistrering fra Århus Amt. De første år dog ikke i samme omfang som i dag, men alle observationer er en interessant del af vores historie om fuglene i Århus Amt. I de sidste 10-15 år har vi registreret alle observationerne elektronisk i DOFbasen (se www.dofbasen.dk), men før den tid blev alle data noteret på kartotekskort, og rapportgruppen skrev årsrapporten *Fugle i Århus Amt* (tidligere *Lokalrapporten*) på baggrund af disse registreringer. Alle disse kartotekskort opbevares fortsat i lokalafdelingens arkiv og skal indtastes i DOFbasen.

Vi er p.t. seks personer, der beskæftiger os med dette arbejde, men da vi arbejder som Tordenskjolds soldater, er det en kærkommen lejlighed til at tilbyde nye medlemmer og ikke aktive medlemmer muligheden for at deltage på et passende overskueligt aktivt foreningsniveau, som er til at overkomme uden at forringe ens hverdag. Derfor efterlyser vi medlemmer, som har en computer, adgang til internettet og lysten til at gøre et stykke arbejde for lokalafdelingen, til at blive engageret i en opgave, som de løbende selv kan bestemme omfanget af.

Arbejdet kræver ikke den store ornitologiske baggrund, da det er observationerne på vores kartotekskort, som skal indtastes. I øvrigt er der altid en af deltagerne, som er i stand til at besvare spørgsmål eller finde en forklaring til spørgsmål af forskellig art.

Arbejdet vil automatisk medføre, at man får indsigt i lokalafdelingens ornitologiske historie, både hvad fugle og lokaliteter angår.

Arbejdet udføres derhjemme, og der vil ikke blive faste tidsplaner for, hvornår arbejdet skal afsluttes, eller hvor meget du skal nå. Du fastsætter selv, hvornår du har tid/lyst til at indtaste data, da det ikke er kvantiteten, men kvaliteten af arbejdet, vi lægger vægt på.

Når alle data er indtastet i DOFbasen, har vi bedre mulighed for at vejlede myndighederne, når de skal bygge/nedlægge et stykke natur, om kvaliteten og den ornitologiske værdi af et område. Herudover har vi også muligheden for at skrive en rapport om Fugle i Århus Amt igennem 35 år.

Hvis du har lyst til at deltage, skal du kontakte Arne Bo Larsen på 86 39 46 04 eller abl@djurs.net.

Vi indkalder de interesserede til et introduktionsmøde på Sølyst, hvor vi demonstrerer DOFbasen og viser, hvordan du nemmest udfører arbejdet. Hvis du er i tvivl om, hvorvidt det er noget for dig, er du også velkommen til at melde dig til introduktionsmødet. Der er som sagt ikke nogen nævneværdige forpligtigelser, men derimod et tilbud om at kunne deltage i et interessant og vigtigt arbejde for lokalafdelingen.

Generalforsamling

Hermed indkaldes til ordinær generalforsamling i Dansk Ornitologisk Forening, Århus lokalafdeling.

Generalforsamlingen afholdes tirsdag d. 20. februar 2007 kl. 19.30 på Naturcenter Sølyst, Louisevej 100, 8220 Brabrand.

Generalforsamlingen er foreningens øverste myndighed, hvor lokalbestyrelsen og medlemmer af foreningens repræsentantskab (DOF's øverste myndighed, hvor DOF Århus har 4 pladser) vælges af de fremmødte medlemmer. Endvidere fremlægger formanden beretning for året der gik, og regnskab og budget fremlægges til godkendelse. Der er tillige god lejlighed til at stille spørgsmål til bestyrelsen.

Lokalafdelingen vil være vært med kaffe/the og lidt mundgodt. Øl og vand kan købes.

Dagsorden for generalforsamlingen:

- 1) Valg af dirigent.
- 2) Aflæggelse af årsberetning / Peter Lange
- 3) Forelæggelse af revideret regnskab til godkendelse / Ole Jensen
- 4) Forelæggelse af budget for indeværende år til godkendelse / Ole Jensen
- 5) Behandling af indkomne forslag.

Forslag skal være DOF-Århus i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen.

På grund af nedlæggelse af amterne pr. 1. januar 2007 er en revision af DOF Århus' vedtægter påkrævet. Bestyrelsen vil derfor fremlægge et forslag til revision af disse.

- 6) Valg til bestyrelsen:

På valg er: Morten D. D. Hansen, Peter Hjeds, Peter Lange, Mari-Ann Nørgaard, Jan Sielemann.

Morten D. D. Hansen og Jan Sielemann ønsker ikke genvalg.

Suppleanter: Lars-P. Johansson og Andreas Winding, kan genvælges.

- 7) Valg af repræsentanter

På valg er Bjarne Golles, Peter Hjeds, Ole Jensen, Peter Lange er på valg

Genvalg kan finde sted.

Suppleanter: Morten D. D. Hansen, Mari-Ann Nørgaard, Jens Bonde Poulsen, Jan Sielemann og Ole Bøgh Vinther er på valg.

Morten D. D. Hansen ønsker ikke genvalg.

- 8) Valg af revisor.

På valg er Rita Hazell

Genvalg kan finde sted

- 9) Eventuelt.

Alle er velkomne, men kun medlemmer af DOF bosiddende i Århus Lokalafdelings område har stemmeret.

Der afsluttes med et underholdende indslag.

Bestyrelsen

Forvarsel

Stortur til NØ-Skåne i Pinsen

2007 fra 24. - 28. maj

Tag med DOF Århus, når vi drager til det nordøstlige hjørne af Skåne for at opleve det rige fugleliv. Vi tager udgangspunkt i Biosfæreområdet Kristianstads Vattenrike med udstrakte sumpe og indlandsenge, men vil også komme rundt til andre spændende naturtyper i det varierede landskab. Vi kan forvente at se arter som Fiskeørn, Lærkefalk, Brushøne, St. Kobbersneppe, Rovterne, Sortterne, Pirol og Markpiber, samt meget andet godt. Se mere udførligt program i næste nummer af Søravnen.

Turen starter sen aften torsdag d. 24/5, og vi er tilbage i Århus mandag d. 28/5 ca. klokken 19. Vi forventer at holde et højt aktivitetsniveau på turen, bl.a. med et par frivillige udflugter om natten.

Turens pris bliver ca. 2.300 kr. ved 20 deltagere og du kan reservere plads allerede nu ved at indbetale depositum på 475 kr. på foreningens girokonto 551 0961 (reg.nr. 1551). Se mere om stortursregler på www.dofaarhus.dk under 'Ture og møder'. *Husk at angive navn, adresse, tlf.-nummer og evt. mail-adresse når du melder dig til!*

Turledere: Anders Horsten (8625 8243) og Peter Lange (8695 0341).

Svar på

Tip en udviklingstendens

(Læs først spørgsmålene på side 19 - før du ser svarene her.)

A) Fremgang: Skarv, fiskehejre, grågås, rørhøg, svartbag, huldue, hvid vipstjert, gransanger, ravn, stillits, kernebider.

Tilbagegang: Dobbeltbekkasin, rødben, hættemåge, gul vipstjert, digesvale, bynkefugl, gulbug, skovsanger, topmejse, rødrygget tornskade.

B) Skarv.

C) Bynkefugl.

D) Fremgang: Skarv, fiskehejre, sangsvane, grågås, canadagås, gråand, ederfugl, duehøg, blishøne, ringdue, isfugl, sanglærke, gærdesmutte, ravn, rørspurv, bomlærke.

Tilbagegang: Gravand, fjeldvåge, silkehale, jernspurv, halemejse, gråspurv, bjergirisk.

E) Canadagås.

F) Gravand.

Kalender

Generelt om vore ture:

Alle er velkomne på turene, tag gerne venner eller familie med. Turene er også for uøvede fuglekiggere! Turlederne fortæller velvilligt om fuglene der ses, også de almindelige arter. Bemærk at der kræves tilmelding ved nogle ture. Medbring altid kikkert, evt. fuglebog samt påklædning efter vejret – de fleste ture gennemføres uanset vejrliget. En god madpakke samt noget varmt på thermokanden er også godt. På de længerevarende ture gøres undervejs stop ved en bager eller købmand.

Bemærk at nogle ture kræver tilmelding. Dette vil altid fremgå af turbeskrivelsen. Ture der gennemføres i privatbiler er også for folk uden bil! Kontakt turlederen, som kan hjælpe med at skaffe kørelejlighed.

Hold også øje med vores hjemmeside på www.dofaarhus.dk, hvor du finder det komplette tur- og mødeprogram. Der kan eventuelt blive arrangeret flere ture og møder.

Tirsdagsmøder d. sidste tirsdag i hver af månederne sep., okt., nov., jan., feb., mar., og april. Alle finder sted på Naturcenter Sølyst, Louisevej 100, i Brabrand. Kontakt vedr. møderne: Kontaktpersonen.

Bidrag til ture og møder sendes til: Ole Jensen, Torshøjvænget 54, 8381 Hasselager. E-mail: ofj@ofj.dk senest 1. februar, 1. maj, 1. august og 1. november.

Søndag 7.1. Mossø og de midtjyske søer

Mødested og tid: P-pladsen ved Ry station kl. 09.00

Fælleskørsel til fuglerige steder ved søerne. Stederne varierer alt efter vejr og sæson. Vi anbefaler samkørsel fra Ry, for at begrænse antallet af biler, så tag også 20 kr. med.

Turleder: Claus Ole Madsen, tlf. 8696 1804, Jens Kirkeby tlf. 8689 1920, eller Kurt Ærenlund Pedersen tlf. 8694 8209

Lørdag 13.1. – Søndag 14.1. Landsdækkende midvintertælling af svaner og gæs sammen med Danmarks Miljøundersøgelser

Hold øje med DOF's hjemmeside www.dof.dk

Søndag 14.1. Vinterfugle ved sø og å

Mødested og tid: Kvicklys P-plads, Sørtorvet i Silkeborg eller P-plads ved Allinggårdsvej kl. 15.15 (se skilt mod fugletårn)

Vi besøger fugletårnet ved Sminge Sø, hvorfra vi kan se flokke af sangsvaner komme til overnatning på søen, der gennem en årrække har været kendt som en god sangsvanelokalitet. Især i forbindelse med isvintre og hård frost ses mange sangsvaner i vågen ud for tårnet. Hvorfra kommer disse fugle og hvordan klarer de at overleve de til tider barske vejrforhold? Også mulighed for canadagæs, stor skallesluger, hvinænder, troldænder m.fl.

Turleder: Bo Ryge Sørensen, tlf. 8681 2573
Husk varm påklædning og fodtøj. Medbring evt. kaffe/te.
Ingen tilmelding. Arrangeret i samarbejde med DN.

Søndag 14.1. Vandstæretur langs Århus Å

Mødested og tid: P-plads ved Pinds Mølle (Pindsmøllevej, ml. Enslev og Dørup) kl. 11.00.

Århus Å løber her gennem den markante, fredede Jeksendal, og åen er på strækningen mellem Edslev og Harlev Mølle en af landets bedste lokaliteter for overvintrende vandstære. Vi går på den offentlige natursti langs åen, og ser om vi kan være heldige at få øje på vandstærene. Herudover nyder vi områdets flotte natur og skovens vinterfugle. Turen varer ca. 2 timer og er ikke egnet for gangbesværede.

Turleder: Peter Lange, tlf. 8695 0341

Arrangør: DOF Århus

Søndag 21.1. Det glade pip? Fugle-punkttæller for en dag.

Mødested og tid: P-pladsen ved DGI Karpenhøj. Kl. 09.00 – afsluttes ca. 12.00

Hvordan har fuglene det i Danmark netop nu? Og hvordan finder vi ud af, hvordan fuglene har det i Danmark netop nu? Kom med på tur og oplev, hvordan en rigtig fugletæller arbejder. DOF har hvert år erfarne fugletællere ude i landskabet og tælle fugle på 400 faste tælleruter. Metoden, faste årlige punkttællinger, giver meget sikre tal, og en af tælleruterne ligger på Karpenhøj. Nu får du mulighed for at komme med på en fugleoptælling i et landskab med bakker, marker, hegn, småskove og strand og se, hvordan ornitologen arbejder.

Turledere: Ornitolog Nis Kiel (DOF) & naturvejl. Jens Reddersen, DGI Karpenhøj

Arrangør: DOF og DGI's Natur- og Friluftsgård Karpenhøj

Tirsdag 30.1. Fuglespor

Mødested og tid: Naturcenter Sølyst kl. 19.30.

Fuglespor. Hvordan kan man se, hvilke fugle, der har trådt, ædt, gylpet, tabt fjer, bygget rede eller skidt? Verner Frandsen, Nimtofte, der er kendt af mange for en række artikler i foreningens blade, fortæller og viser dias om de mange former for spor, som fuglene kan efterlade i naturen. Det er et diasforedrag baseret på en kommende bog om dyrespor. Foredraget følges op af en tur ved Stubbe Sø d. 25/2, hvor vi sammen med Verner forsøger, om vi kan finde og kende nogle af sporene i naturen.

Arrangør: DOF Århus.

Torsdag 1.2 Madagaskar

Mødested og tid: Naturcenter Sølyst kl. 19.30

Madagaskar er verdens 4. største ø, lidt større end Frankrig og ca. 13,5 gange Danmarks størrelse. Øen er selvstændig og regnes til verdens absolut fattigste, faktisk kun overgået af Zambia. Men øen er samtidig blandt de rigeste i verden, når det gælder antallet af endemiske arter, et sandt "hotspot". For hvirveldyrene (ekskl. fuglene) ligger endemismeprocenten over 90 og for planterne tæt på 90. Hanne og Søren Højager rejste sammen med 14 andre naturinteresserede rundt på denne fantastiske ø i 3 uger i sommeren 2006 og fik her taget en række dias. Disse billeder danner grundlaget for aftenens foredrag.

Arrangør: ØBF

Søndag 4.2. Mossø og de midtjyske søer

Mødested og tid: P-pladsen ved Ry station kl. 09.00
Se beskrivelsen søndag 7. januar

Søndag 11.2. Landsdækkende optælling af ørne

Hold øje med DOF's hjemmeside www.dof.dk

Søndag 18.2 Egå Engsø

Mødested: Viengevej 7 (Århus N), indkørslen til DCH (Risskov Civile Hundeførerforenings klubhus) kl. 13.00.
Århus har fået en ny naturperle. Vi kigger efter engsøens rastende vinterfugle, og besøger det nye fugletårn.

Turledere: Peter Lange (8695 0341) og Bjarne Golles (8625 4655).
Arrangør: DOF Århus og Århus Kommunes naturvejledere

Tirsdag 20.2. Generalforsamling

Naturcenter Sølyst kl. 19.30
Se nærmere inde i bladet

Lørdag d. 24.2. Sødringholm Strand.

Mødested og tid: P-pladsen ved sommerhusene, Sødringholm kl. 9.30. Mulighed for opsamling i Randers kl. 9.00 – Ring til turlederen.
Tidlig forårstur langs strand og skov. Der vil sikkert være gang i det første træk af viber og lærker. Vintergæsterne er stadig på plads: Sangsvaner, lysbugede knortegæs og mange andefugle. Også gode chancer for vandrefalk, bjerglærker, snespurve m.m. Varighed: ca. 4 timer. Husk varmt tøj og proviant, evt. vandtæt fodtøj.

Turledere: Lars Tom-Petersen (8641 8164) og Benny Kristensen (8645 4099).

Søndag 25.2. Ørnens dag - generelt

DOF gennemfører denne dag et landsdækkende arrangement med ørneture rundt om i landet. I DOF Århus har vi nedenstående tur denne dag, men hold øje med vores hjemmeside, der kan komme flere til.

Søndag 25.2. Ørnens dag - arrangement

Mødested og tid: Kvicklys P-plads, Sørtorvet i Silkeborg kl. 09.30
Det Midtjyske Søhøjland besøges regelmæssigt af havørne i vinterhalvåret. I den anledning besøger vi Mossø, der er en af de søhøjlandslokaliteter, hvor der er gode muligheder for at se havørn(e). På turen vil der blive fortalt om ørnenes livsvilkår og mulighederne for at beskytte og fastholde ørnene som ynglefugle i Danmark.

Turleder: Bo Ryge Sørensen, tlf. 8681 2573
Husk varm påklædning og fodtøj. Medbring evt. kaffe/te. Tilmelding ikke nødvendig. I tilfælde af tåge eller regn kontakt turlederen
Arrangeret i samarbejde med DN

Søndag 25.2. Fuglespor-tur ved Stubbe Sø

Mødested og tid: P-pladsen ved Brugsen i Tirstrup kl. 10.30
Hvordan kan man se, hvilke fugle, der har trådt, ædt, gylpet, tabt fjer, bygget rede eller skidt? Verner Frandsen, Nimtofte, der arbejder på en bog om emnet, går med os på en tur i den smukke natur i Fugleværns-fondens arealer ved Stubbe Sø, hvor vi vil kigge efter alle

former for spor efter fugle, og andre dyr. Turen varer ca. 2 timer, hvorefter man kan slutte af med at indtage madpakken i Bogpeters Hytte, hvor der vil være tændt op i pejsen og friskbrygget kaffe på kanden. Medbring vandfast fodtøj, der kan være meget vådt på terrænet i tilfælde af mild vinter, samt madpakke. Tilmelding til turleder pr. tlf. eller mail senest to dage før turen.

Turleder: Peter Lange tlf. 8695 0341 / peterlange@dofaarhus.dk
Arrangør: DOF Århus.

Tirsdag 27.2. *Arktiske vadefugle og klima*

Mødested og tid: Naturcenter Sølyst. kl. 19.30
Hvordan påvirker klimaændringerne de arktiske ynglefugle?
Resultater fra bl.a. Zackenberg Forskningsstation i Nordøstgrønlands Nationalpark, samt 40 års observationer fra Blåvand Fuglestation.
Foredragsholder: Dr. scient. Hans Meltøfte fra Danmarks Miljøundersøgelser.

Søndag 4.3. *Mossø og de midtjyske søer*

Mødested og tid: P-pladsen ved Ry station kl. 09.00
Se beskrivelsen søndag 7. januar

Torsdag 8.3. *Fra tepuis til llanos - en rejse i Venezuela*

Mødested og tid: Naturcenter Sølyst kl. 19.30
De fladtoppede tepuisbjerge rejser sig lodret næsten 1 km over den omkringliggende savanne. Toppen er dækket af gråsorte klipper, og de fleste planter er særprægede og findes kun her. Orkideer, kødædende planter og bromelier (slægtninge til ananas) dominerer i de næringsfattige pytter og kær mellem klipperne. Dyrelivet er relativt fattigt, men rummer bl.a. en endemisk frø. Længere mod vest ligger de udstrakte llanos, græssletter, der blandt meget andet rummer kapivarer („forvoksede marsvin“), myreslugere, røde ibiser, piratfisk- og kaimaner i hobetal. Andesbjergene og omegn byder på sne, tågeskov og mærkværdige lysfænomener.

Foredragsholder: Lars Skipper.
Arrangør: ØBF

Søndag 18.3. *Danmarks Naturskove*

Mødested og tid: Kvicklys P-plads, Sørtorvet i Silkeborg, kl. 16.30
Naturskoven på Silkeborg Statsskovdistrikt er efterkommere af den oprindelige skov, der i årtusinder dækkede Danmark. Silkeborgskovene har landets største koncentrationer af 250-300 årig bøg og rummer en række beskyttelseskrævende fugle- og pattedyrearter. På turen vil vi se nærmere på naturskovens biologiske betydning. Turen afsluttes omkring solnedgang, hvor vi ser sortspætten komme til overnatning i dens sove-hultræ.

Turleder: Bo Ryge Sørensen, tlf. 8681 2573
Tilmelding ikke nødvendig. Arrangeret i samarbejde med DN.

Tirsdag 27.3. *Sanglærken*

Mødested og tid: Naturcenter Sølyst kl. 19.30
Noter datoen og se nærmere om det arr. i næste nr.

Se også Århus Kommunes naturvejlederes hjemmeside (findes via lokalafdelingens hjemmeside www.dofaarhus.dk eller hent folderen på biblioteket).

Bestyrelsen

Peter Lange (formand)
Tujavej 16, Stjær
8464 Galten
Tlf. 86 95 03 41
peterlange@dofaarhus.dk

Morten D.D. Hansen
Molslaboratoriet
Strandkjærvej 6 - 8
8400 Ebeltoft
mortendd@molslab.dk

Jan Sielemann
Hulvejen 21, Højbjerg
8500 Grenå
Tlf. 86 33 14 49
jan.sielemann@mail.dk

Ole Jensen (kasserer)
Torshøjvænget 54, Kolt
8361 Hasselager
Tlf. 86 28 56 14
ofj@ofj.dk

Steen Gert Larsen
Grøfthøjparken 161, 10. mf.
8260 Viby J
Tlf. 86 28 50 05
steen.gert.larsen@get2net.dk

Lars P. Johansson (suppl.)
Balevej 10, Ommestrup
8544 Mørke
Tlf. 86 37 78 41
lpjohansson@tdcadsl.dk

Anders Horsten
Annettevej 10, 1.th.
8220 Brabrand
86258243
andershorsten@stofanet.dk

Mari-Ann Nørgaard
Kolt Kirkevej 131
8361 Hasselager
Tlf. 86 28 40 83
mari-ann.n@jubii.dk

Andreas Winding (suppl.)
Bogfinkevej 2
8654 Bryrup
Tlf. 21781370
awmdk@excite.com

Peter Hjeds
Båstrupvej 16, Foldby
8382 Hinnerup
Tlf. 86 49 63 08
Peterhjeds@hotmail.com

Jens Bonde Poulsen
Hevringvej 24, Hevring
8950 Ørsted
Tlf. 86 48 82 75
jens-bonde@poulsen.mail.dk

Kontaktpersoner

Fredningsudvalget:

Svend Møller Jensen
Holmelundsvej 29, Søften
8382 Hinnerup
Tlf. 86 98 65 03

Randersgruppen:

Lars Tom-Petersen
Niels Ebbesensvej 58
8900 Randers
Tlf. 86 41 81 64
larstom@proinfo.net

Grenå lokalgruppe:

Anders Rasmussen
Solskrænten 40
8500 Grenå
Tlf. 8758 0256
skindbjerg@wanadoo.dk

Lokalitetsregistreringen:

Dansk Ornitologisk Forening
Lokalafdelingen i Århus Amt
Louisevej 100
8220 Brabrand

Rapportgruppen:

Flemming H. Nielsen
Humlevej 24
8543 Hornslet
Tlf. 86979691
flemming.holmslykke@get2net.dk

LokalDOF-koordinator:

Peter Hjeds (se bestyrelsen)

Lokalitetsundersøgelserne:

Peter Lange (se bestyrelsen)

Medlemsregistreringen:

Lars P. Johansson
(se bestyrelsen)

Syddjurs lokalgruppe:

Jens Mikkelsen
Viovej 7
8400 Ebeltoft
Tlf. 8634 4254
Jens.mikkelsen@tdcasdl.dk

Søhøjlandsgruppen:

Bo Ryge Sørensen
Søholt Allé 26
8600 Silkeborg
Tlf. 86 81 25 73
soeholt@mail.tele.dk

DOF-basen:

Peter Lange (se bestyrelsen)

Fugleregistreringsgruppen:

Ole Jensen (se bestyrelsen)

Sløruglegruppen i Århus Amt:

Peter Hjeds (se bestyrelsen)
Lars Ulrich Rasmussen

Rovfuglegruppen

Svend Møller Jensen
(Se Fredningsudvalget)

Returadresse: Lars P. Johansson, Balevej 10, Ommestrup, 8544 Mørke

ARGUS

Mere end ord.

**Professionel oversættelse
mellem hovedsprogene**

**Statsaut. translatører og tolke
Medlem af
Dansk Translatørforbund
Dansk Ornitologisk Forening
Sociedad Española de Ornitología**

**Argus Sprog ApS ■ Aagaarden ■ Smedebakken 13, Tarup ■ 5792 Årslev
Tlf.: 45 96 97 96 ■ Fax: 45 96 97 97 ■ info@argus-sprog.dk**